

Lietuvos Respublikos
FINANSŲ MINISTERIJA

VIDAUS AUDITO IR KONTROLĖS METODOLOGIJOS GRUPĖ

**VIEŠŲJŲ JURIDINIŲ ASMENŲ
VIDAUS AUDITO TARNYBŲ VEIKIMO
2025 METAIS APŽVALGA**

**Vilnius
2026**

Turinys

TRUMPINIAI IR SĄVOKOS	3
I SKYRIUS. ĮVADAS	4
II SKYRIUS. VAT AUDITUOJAMI VJA IR ŽMOGIŠKIEJI IŠTEKLIAI	7
III SKYRIUS. VAT VEIKLOS ORGANIZAVIMAS IR NEPRIKLAUSOMUMO UŽTIKRINIMAS	9
IV SKYRIUS. VAT DARBO LAIKO IŠTEKLIAI VEIKLAI VYKDYTI IR KVALIFIKACIJAI TOBULINTI.....	9
V SKYRIUS. VAT VEIKLOS PLANAVIMAS.....	14
VI SKYRIUS. VAT ATLIKTŲ VIDAUS AUDITŲ APŽVALGA	16
VII SKYRIUS. VAT VIDAUS AUDITO ATASKAITOSE PATEIKTŲ REKOMENDACIJŲ.. STEBĖSENA.....	19
VIII SKYRIUS. VAT ATLIKTI RIZIKOS VALDYMO IR VIDAUS KONTROLĖS VERTINIMAI.....	25
IX SKYRIUS. VAT VEIKLOS KOKYBĖS UŽTIKRINIMAS.....	28
X SKYRIUS. IŠORINIŲ VJA VAT VEIKLOS VERTINIMŲ REZULTATAI	31
XI SKYRIUS. VAT VEIKLOS TOBULINIMO REKOMENDACIJOS.....	35

TRUMPINIAI IR SĄVOKOS

Apžvalga – Viešųjų juridinių asmenų vidaus audito tarnybų veikimo 2025 metais apžvalga.

BI – biudžetinė įstaiga (viešojo sektoriaus subjektas).

Centralizuoto vidaus audito tarnyba (toliau – CVAT) – vidaus audito tarnyba, įsteigta centralizuotam viešojo juridinio asmens ir visų jam pavaldžių ir (arba) atskaitingų viešųjų juridinių asmenų vidaus auditui atlikti¹.

CVAD – Centralizuoto vidaus audito departamentas.

CVAS – Centralizuoto vidaus audito skyrius.

Etikos principų aprašas – Vidaus auditorių profesinės etikos principų aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2019 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1K-402 „Dėl vidaus audito įgyvendinimo“.

Įstatymas – Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas.

Metinė VAT veiklos ataskaita – metinė vidaus audito tarnybos veiklos ataskaita, parengta pagal Lietuvos Respublikos finansų ministro 2019 m. gruodžio 23 d. įsakymo Nr. 1K-402 „Dėl vidaus audito įgyvendinimo“ 1 priede nustatytą Vidaus audito tarnybos veiklos ataskaitos formą.

Metinis planas – metinis VAT veiklos planas.

Pavyzdinė VA metodika – Pavyzdinė vidaus audito metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2019 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1K-402 „Dėl vidaus audito įgyvendinimo“.

Pavyzdiniai VAT nuostatai – Pavyzdiniai vidaus audito tarnybos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. gruodžio 18 d. nutarimu Nr. 1291 „Dėl Pavyzdinių vidaus audito tarnybos nuostatų patvirtinimo“.

Standartai – Tarptautiniai vidaus audito profesinės praktikos standartai (iki 2017 m.) (nuo 2025 m. – Pasauliniai vidaus audito standartai), patvirtinti Vidaus auditorių instituto.

UAB – uždaroji akcinė bendrovė.

Valstybės institucijų VAT – viešųjų juridinių asmenų, kurių teisinė forma yra biudžetinė įstaiga, vidaus audito tarnybos, išskyrus ministerijų ir savivaldybių centralizuoto vidaus audito tarnybas.

VAS – Vidaus audito skyrius.

Vidaus audito tarnyba (toliau – VAT) – viešojo juridinio asmens struktūrinis padalinys, įsteigtas vidaus auditui atlikti².

VJA – viešasis juridinis asmuo, kuris yra viešojo sektoriaus subjektas.

VJA VAT – visų viešųjų juridinių asmenų (valstybės institucijų, ministerijų, savivaldybių ir viešųjų įstaigų) vidaus audito ir centralizuoto vidaus audito tarnybos.

VšĮ – viešoji įstaiga, kuri yra viešojo sektoriaus subjektas.

¹ Įstatymo 2 straipsnio 2 dalis.

² Įstatymo 2 straipsnio 6 dalis.

I SKYRIUS IVADAS

Apžvalgos motyvai ir tikslai

Vadovaudamasis Įstatymo 11 straipsnio 4 dalimi, VAT vadovas iki kiekvienų metų kovo 1 dienos turi parengti ir pateikti Lietuvos Respublikos finansų ministerijai ir kitiems nurodytiems gavėjams metinę VAT veiklos ataskaitą.

Pagal Įstatymo 3 straipsnio 3 punktą, Finansų ministerija, formuodama valstybės politiką vidaus kontrolės ir vidaus audito srityse, organizuodama, koordinuodama ir kontroliuodama jos įgyvendinimą, analizuoja VAT veiklą ir teikia rekomendacijas, kaip ją tobulinti.

Pagrindiniai Apžvalgos tikslai – išanalizuoti 2025 metų VJA VAT veiklos ataskaitose ir 2025 metais atliktų išorinių VJA VAT veiklos vertinimų ataskaitose pateiktus duomenis ir apibendrinti VAT veiklos analizės rezultatus.

Apžvalga taip pat siekiama:

- ❖ atlikti VJA vidaus audito sistemos peržiūrą ir nustatyti VAT veiklos pokyčių tendencijas;
- ❖ sudaryti galimybę VAT palyginti savo veiklą su Apžvalgoje teikiamais atskirais VAT veiklos rodikliais;
- ❖ atkreipti dėmesį į dažniausiai pasitaikančius VJA VAT veiklos trūkumus ir skatinti jų vengti;
- ❖ pateikti rekomendacijas VJA VAT veiklai tobulinti;
- ❖ skleisti gerąją vidaus audito praktiką;
- ❖ supažindinti VJA vadovus, VAT darbuotojus, sprendimus priimančius VJA (Lietuvos Respublikos Seimą, Lietuvos Respublikos Vyriausybę), visuomenę, kitus suinteresuotus asmenis su VJA VAT veiklos apibendrinta informacija.

Vidaus audito teisinio reguliavimo pokyčiai

Finansų ministerijai, kaip valstybės politiką vidaus audito srityje formuojančiai institucijai, nustatyta kompetencija rengti teisės aktus, reglamentuojančius VJA vidaus auditą, *atsižvelgiant į tarptautinę gerąją vidaus audito praktiką*³.

2025 m. sausio 9 d. įsigaliojus naujiems Standartams, kurie pakeitė nuo 2017 metų galiojusius Standartus, atitinkamai buvo peržiūrėti ir patobulinti vidaus auditą reglamentuojantys teisės aktai – finansų ministro įsakymu⁴ nauja redakcija išdėstyti *Pavyzdinė VA metodika* ir *Etikos principų aprašas*, patikslinta *metinės VAT veiklos ataskaitos forma ir jos priedai* – taip siekiant sudaryti sąlygas viešojo sektoriaus institucijoms kurti, palaikyti ir tobulinti efektyvias vidaus audito sistemas, kad vidaus auditas būtų atliekamas vadovaujantis pažangia tarptautiniu mastu pripažinta vidaus audito praktika.

Nauju teisiniu reguliavimu iš dalies pakeista Pavyzdinės VA metodikos struktūra (papildyta nauju skyriumi „Vidaus audito kokybės užtikrinimas“, kuriame vidaus audito kokybės užtikrinimo tvarka nustatoma pagal išorinio ir vidinio VAT veiklos vertinimo nuostatas), numatytos įvairesnės konsultavimo veiklos formos, pakeisti vidaus audito planavimo reikalavimai (vietoj 2 dokumentų –

³ Įstatymo 3 straipsnio 1 punktą.

⁴ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2025 m. gruodžio 23 d. įsakymas Nr. 1K-319 „Dėl finansų ministro 2019 m. gruodžio 23 d. įsakymo Nr. 1K-402 „Dėl vidaus audito įgyvendinimo“ pakeitimo“.

vidaudo audito plano ir vidaudo audito programos – siūloma rengti tik vieną dokumentą – vidaudo audito programą), Etikos principų aprašas papildytas nauju – profesinio atidumo – etikos principu ir jį detalizuojančiomis nuostatomis, o metinės VAT veiklos ataskaitos formos ir jos priedų pakeitimai atlikti atsižvelgiant į naują Pavyzdinės VA metodikos redakciją, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo⁵ pokyčius ir praktikoje nustatytą metinės VAT veiklos ataskaitos formos tobulinimo poreikį⁶, atlikti kiti redakciniai ir techniniai patikslinimai.

Pagal minėtą teisinį reguliavimą, kiekviena VJA VAT per 2 mėnesius nuo finansų ministro įsakymo įsigaliojimo dienos pagal Pavyzdinės VA metodikos nuostatas, atsižvelgdama į savo veiklos ypatumus bei VJA veiklą reglamentuojančius teisės aktus, turėjo parengti ir pateikti VJA vadovui tvirtinti savo atnaujintą VAT vidaudo audito metodiką.

Vidaudo audito veikimas viešajame sektoriuje

Įstatyme nustatyti vidaudo kontrolės ir vidaudo audito tikslai, veikimas ir dalyvių kompetencija vidaudo kontrolės ir vidaudo audito srityse, taip pat nustatyti reikalavimai dėl CVAT ir VAT steigimo ir jų veikimo užtikrinimo visame viešajame sektoriuje.

2025 metais CVAT buvo įsteigtos visose 14-oje ministerijų ir 60-yje savivaldybių, taip pat įsteigtas VAT turėjo:

Valstybės institucijos	VšĮ
1. Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarija	1. VšĮ Kauno technologijos universitetas
2. Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija	2. VšĮ Klaipėdos universitetas
3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija	3. VšĮ Lietuvos energetikos institutas
4. Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra	4. VšĮ Lietuvos muzikos ir teatro akademija
5. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba	5. VšĮ Lietuvos sporto universitetas
6. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė	6. VšĮ Lietuvos sveikatos mokslų universitetas
7. Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas	7. VšĮ Mykolo Romerio universitetas
8. Muitinės departamentas prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos	8. VšĮ Vilniaus dailės akademija
9. Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos	9. VšĮ Vytauto Didžiojo universitetas
10. Policijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaudo reikalų ministerijos	10. VšĮ Vilniaus universitetas
11. Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaudo reikalų ministerijos	11. VšĮ Vilniaus Gedimino technikos universitetas
12. Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaudo reikalų ministerijos	12. VšĮ Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninė Kauno klinikos
13. Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	13. VšĮ Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija
14. Nacionalinė teismų administracija	14. VšĮ Kauno kolegija
15. Valstybinė energetikos reguliavimo taryba	
16. Viešųjų pirkimų tarnyba	
17. Lietuvos Respublikos vadovybės apsaugos tarnyba	
18. Valstybinė atominės energetikos saugos inspekcija	
19. Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos	

⁵ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 3, 9, 12, 15, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 38, 63, 67 ir 68 straipsnių pakeitimo įstatymas (Nr. XIV-2688, 2024-06-06). Įstatymo 3 straipsnio 9 dalyje nustatyta, kad *savivaldybės CVAT* – savivaldybės administracijos direktoriui pavaldus, savivaldybės merui atskaitingas savivaldybės administracijos struktūrinis padalinys, įsteigtas savivaldybės administracijos, savivaldybės administravimo subjektų ar kitų savivaldybės VJA, išskyrus savivaldybės kontrolės ir audito tarnybą, vidaudo auditui atlikti.

⁶ T. y. atskiru metinės VAT veiklos ataskaitos priedu išskiriant informaciją apie kai kurių ministerijų CVAT atliktus privalomus atitinkamų ministerijų administruojamos Europos Sąjungos ir (arba) kitos tarptautinės finansinės paramos ir kitų lėšų panaudojimo auditus (vykdant audito institucijos funkcijas).

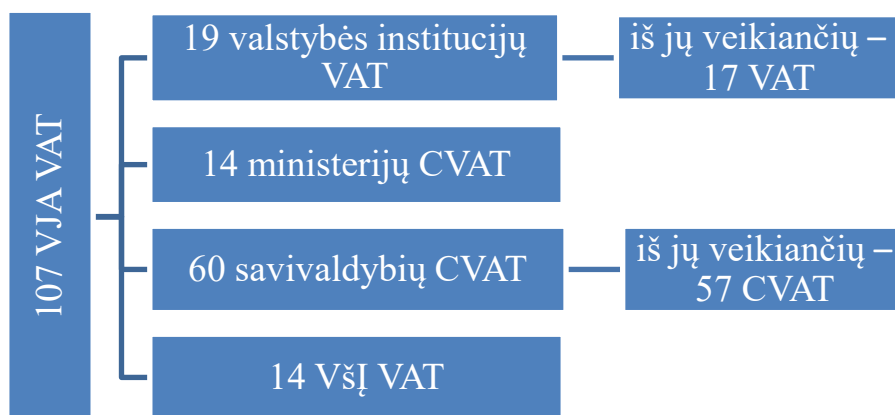
Vadovaujantis Įstatymo nuostatomis, šiuo metu vidaus auditas atliekamas visame viešajame sektoriuje⁷ (veikiant VJA įsteigtoms CVAT arba VAT, priskyrus atlikti vidaus auditą kitų VJA CVAT arba VAT ar prireikus įsigyjant vidaus audito paslaugas Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka⁸).

Be Įstatyme ir kituose teisės aktuose, reglamentuojančiuose vidaus auditą, nustatytų funkcijų, 4 ministerijų – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Finansų ministerijos⁹, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos – CVAS, vadovaudamiesi Europos Sąjungos teisės aktų reikalavimais ir (arba) Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, 2025 metais taip pat vykdė atitinkamų ministerijų administruojamos Europos Sąjungos ir (arba) kitos tarptautinės finansinės paramos ir kitų lėšų administravimo ir panaudojimo auditus ir atliko audito institucijos funkcijas.

Apžvalgoje metinėse VJA VAT veiklos ataskaitose pateikti duomenys apibendrinami grupuojant juos pagal 4 grupes, pateiktas 1 paveikslėlyje:

- ❖ valstybės institucijų VAT,
- ❖ ministerijų CVAT,
- ❖ savivaldybių CVAT ir
- ❖ VšĮ VAT.

Informacija apie VJA įsteigtas ir veikiančias CVAT ir VAT pateikiama 1 paveikslėlyje.

1 paveikslėlis. VJA įsteigtų ir veikiančių CVAT ir VAT skaičius 2025 m.

Iš 107 Apžvalgoje analizuojamų VJA VAT 2025 metų VAT veiklos ataskaitų nepateikė *Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos VAT*, *Viešųjų pirkimų tarnybos VAT* (kurios vadovas 2024 metais buvo atleistas iš pareigų), *Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos VAT* (kurios vadovas dar 2018 metais buvo atleistas iš pareigų ir iki šiol ši pareigybė yra neužimta) ir 3 *savivaldybių administracijų* – *Jonavos rajono*, *Lazdijų rajono* ir *Rietavo* – CVAT (nesant jose darbuotojų).

⁷ Pagal Įstatymo 9 straipsnį „Vidaus audito tarnybos steigimas“.

⁸ Tik Įstatymo 9 straipsnio 7 dalyje nustatytais atvejais.

⁹ Finansų ministerijos CVAS audito institucijos funkcija buvo pavesta iki 2025 m. gegužės 1 d., vėliau ji perduota Finansų ministerijos Audito departamentui.

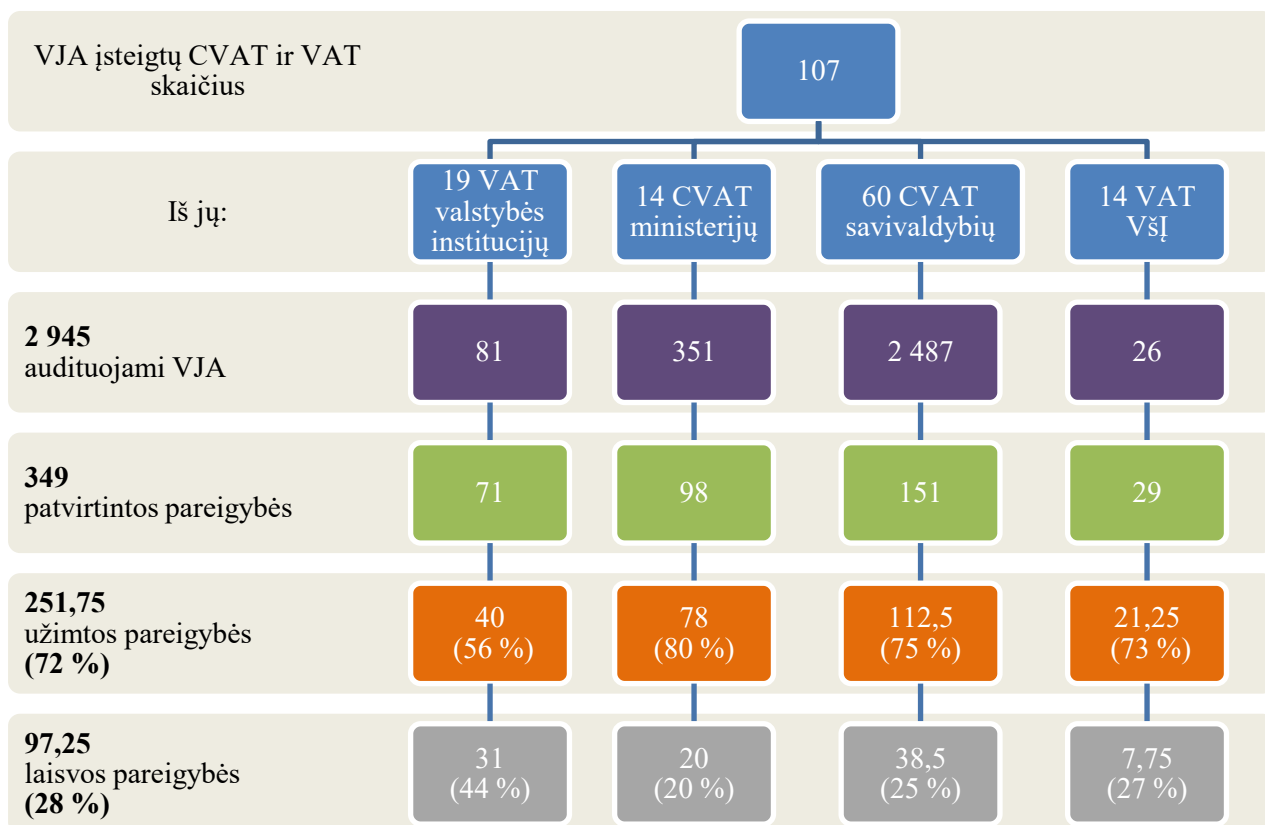
Atkreiptinas dėmesys į tai, kad, vadovaudamasis Įstatymo 13 straipsnio 1 punkto nuostata, *VJA vadovas turi įsteigti VAT VJA*, kai ji turi būti steigama pagal Įstatymo 9 straipsnį, *ir užtikrinti jos veikimą*.

Pažymėtina, kad 2025 metais iš gautos 101 metinės VAT veiklos ataskaitos 48 buvo parengtos ne pagal Lietuvos Respublikos finansų ministro 2019 m. gruodžio 23 d. įsakymo Nr. 1K-402 „Dėl vidaus audito įgyvendinimo“ 1 priede nustatytą VAT veiklos ataskaitos formą kartu su priedais.

II SKYRIUS VAT AUDITUOJAMI VJA IR ŽMOGIŠKIEJI IŠTEKLIAI

2025 metų VJA VAT veiklos ataskaitose nurodyti 2 945 audituojami pavaldūs ir (arba) atskaitingi VJA (viešojo sektoriaus subjektai, kurių teisinė forma yra BĮ, VŠĮ ar regiono plėtros taryba¹⁰) bei kiti (priskirti) audituojami VJA. Pažymėtina, kad didžiausias skaičius audituojamų VJA priskirtinas ministerijų ir savivaldybių CVAT. Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos CVAT¹¹ teko 103 audituojamas VJA, o Vilniaus miesto savivaldybės CVAS¹² – net 342 audituojami VJA.

Informacija apie audituojamus VJA, patvirtintas, užimtas ir laisvas CVAT (VAT) pareigybes pateikiama 2 paveikslėlyje.

2 paveikslėlis. Audituojamų VJA, CVAT (VAT) patvirtintų, užimtų ir laisvų pareigybių skaičius 2025 m.

¹⁰ Regiono plėtros taryba – konkrečios apskrities savivaldybių įsteigtas juridinis asmuo (viešojo sektoriaus subjektas).

¹¹ Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos CVAT patvirtintos 8 pareigybės.

¹² Vilniaus miesto savivaldybės CVAS patvirtintos 8 pareigybės.

107 VJA įsteigtose CVAT ir VAT ataskaitinių metų pradžioje buvo patvirtintos 349 pareigybės, iš kurių 251,75 (72 proc.) pareigybės buvo užimta, o 97,25 (28 proc.) – laisva.

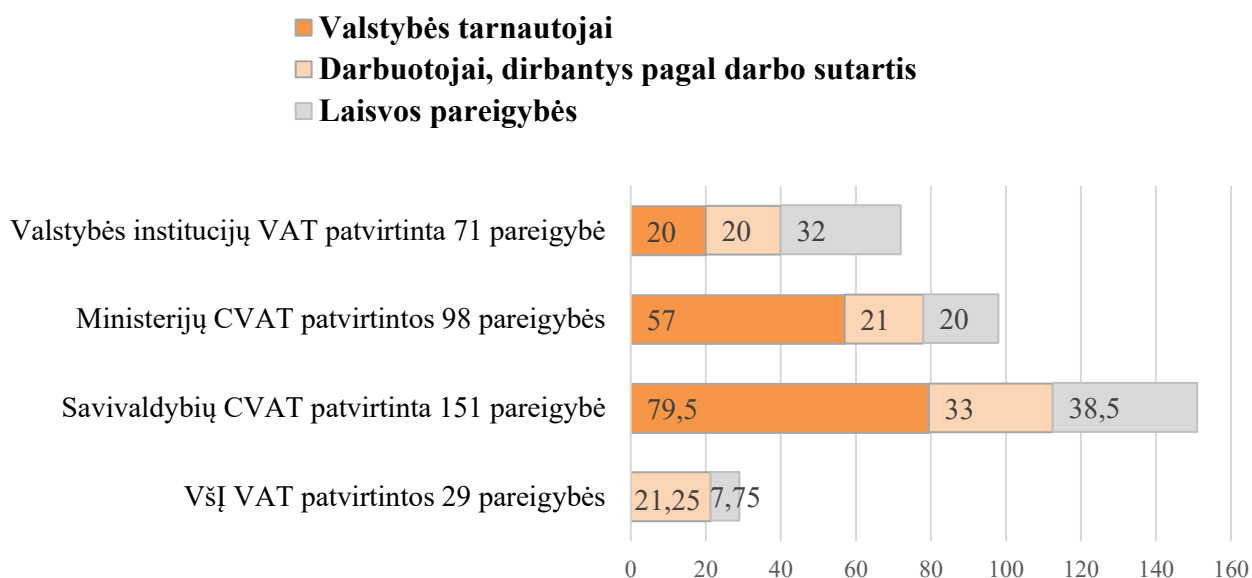
Ministerijų ir savivaldybių CVAT didelis audituojamų VJA skaičius, atliekamų vidaus auditų sudėtingumas, riboti žmogiškieji ištekliai (kai neužimtos pareigybės sudaro 20–25 proc. visų patvirtintų pareigybių) dažnai kelia rimtų iššūkių visai viešojo sektoriaus vidaus audito sistemai, nes sudėtinga užtikrinti efektyvų vidaus audito veiklos vykdymą (neįmanoma atlikti visų VJA VAT priskirtų audituojamų subjektų vidaus audito, laiku reaguoti į atskirose VJA veiklose srityse naujai pasireiškusią riziką, atliepti VJA vadovybės lūkesčius) ir atliekamų vidaus auditų kokybę.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad didžiausias CVAT (VAT) laisvų pareigybių skaičius, 2025 metų duomenimis, nustatytas valstybės institucijų VAT (44 proc.) ir VšĮ VAT (27 proc.). Be to, 18 savivaldybių CVAT buvo patvirtintos CVAT vadovo ir vidaus auditoriaus pareigybės, tačiau faktiškai buvo užimta tik viena pareigybė (vadovo arba vyriausiojo specialisto, kuriam laikinai pavesta atlikti vadovo funkcijas). Pažymėtina, kad, CVAT dirbant tik vienam darbuotojui, nėra atliekamos su vidaus audito kokybės užtikrinimu susijusios procedūros: vidaus auditorių darbo priežiūra, vidaus audito darbo dokumentų ir ataskaitų projektų peržiūra, sudėtinga skirti laiko kvalifikacijos tobulinimui ir užtikrinti vidaus audito veiklos tęstinumą (darbuotojo ligos, išėjimo iš darbo ar kitais atvejais).

Papildomai pažymėtina, kad dėl skirtingo vidaus auditorių statuso (kai dalis ministerijų, savivaldybių CVAT ir valstybės institucijų VAT darbuotojų išlaikė valstybės tarnautojo statusą, o dalis – tapo darbuotojais, dirbančiais pagal darbo sutartis¹³) VJA dažnai susiduria su įvairiais klausimais ir problemomis, kai tenka skelbti konkursus laisvoms VAT darbuotojų pareigybėms užimti, tarnybinio kaitumo būdu perkelti VAT darbuotoją arba perkelti jį į aukštesnes pareigas ir pan.

Informacija apie VJA VAT darbuotojų pasiskirstymą (pagal jų turimą statusą) bei laisvų pareigybių skaičių 2025 metais pateikiama 3 paveikslėlyje.

3 paveikslėlis. VJA VAT darbuotojų (pagal jų turimą statusą) ir laisvų pareigybių skaičius 2025 m.

¹³ Įgyvendinant Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1316 pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 8 dalies nuostatas.

Apibendrinant 3 paveikslėlyje pateiktus duomenis, galima daryti išvadą, kad 2025 metų pabaigoje valstybės tarnautojo statusą vis dar išlaikė 57 (arba 73 proc.) ministerijų CVAT, 79,5 (arba 71 proc.) savivaldybių CVAT ir 20 (arba 50 proc.) valstybės institucijų VAT dirbančių darbuotojų.

III SKYRIUS VAT VEIKLOS ORGANIZAVIMAS IR NEPRIKLAUSOMUMO UŽTIKRINIMAS

VJA VAT vadovai veiklą organizuoja vadovaudamiesi Įstatymu, kitais teisės aktais, reglamentuojančiais vidaus auditą, taip pat VJA vadovo patvirtintais VAT nuostatais ir vidaus audito metodika, parengtais pagal Pavyzdinius VAT nuostatus ir Pavyzdinę VA metodiką, atsižvelgdami į VJA veiklos ypatumus, VJA veiklą reglamentuojančius įstatymus ir Standartus.

Pagal Įstatymo nuostatas, VAT vadovas ir vidaus auditoriai negali dalyvauti valdant VJA ir (arba) jam pavaldžius, ir (arba) atskaitingus VJA¹⁴ ir, siekdami išsaugoti objektyvumą, jie turi nedalyvauti nustatant ir įgyvendinant VJA vidaus kontrolės politiką¹⁵. Be to, *VJA vadovas užtikrina vidaus auditorių veiklos ir organizacinę nepriklausomumą* ir negali šios valdymo funkcijos perduoti kitiems VJA darbuotojams¹⁶.

Pagal VJA VAT metinėse VAT veiklos ataskaitose pateiktus duomenis, 2025 metais kai kurių VAT darbuotojai 126 darbo dienas skyrė su VAT veikla nesusijusioms užduotims atlikti: stebėtojo teisėmis dalyvavo darbo grupių veikloje (14 d. d.), dalyvavo savivaldybės administracijos susirinkimuose ir vykdė su VAT veikla nesusijusius VJA vadovo pavedimus (19 d. d.), dalyvavo susitikimuose su kitais suinteresuotais asmenimis vidaus auditų metu nustatytiems pastebėjimams aptarti (5 d. d.), rengė ir teikė informaciją kitoms institucijoms (5 d. d.), atliko ne viešojo sektoriaus subjekto vidaus auditą (65 d. d.). Kai kurių VJA VAT darbuotojai stebėtojo teisėmis dalyvavo atliekant VJA inventorizaciją (8 d. d.). Vieno VJA VAT nurodė, kad jos vadovas dalyvauja VJA Darbo tarybos veikloje nario teisėmis (10 d. d.).

Visos VAT pažymėjo, kad jų darbuotojai atlikdami vidaus auditus laikėsi Etikos principų apraše nustatytų vidaus auditorių etikos ir profesionalumo principų, vidaus auditams atlikti taikė turimas žinias, įgūdžius, gebėjimus ir patirtį.

IV SKYRIUS VAT DARBO LAIKO IŠTEKLIAI VEIKLAI VYKDYTI IR KVALIFIKACIJAI TOBULINTI

Apibendrinus VJA VAT veiklos ataskaitose pateiktą informaciją, 2025 metais VAT darbuotojai daugiausia laiko skyrė *vidaus audito procesui* (apie 67 proc.), *kitoms VAT veiklos funkcijoms* atlikti (VAT veiklos dokumentams rengti ir (arba) tobulinti ir pan.) (apie 14 proc.), o *konsultavimo veiklai* buvo skirta tik apie 3,5 proc. viso darbo laiko, nors pagal tarptautinę gerąją vidaus audito praktiką (Standartus) konsultavimo veikla laikoma pažangia vidaus audito veikla, kuria siekiama konsultuojamiems asmenims padėti gerinti VJA valdymo, jo rizikos valdymo ir vidaus kontrolės procesus.

¹⁴ Įstatymo 10 straipsnio 5 dalis.

¹⁵ Įstatymo 10 straipsnio 6 dalis.

¹⁶ Įstatymo 10 straipsnio 1 dalis.

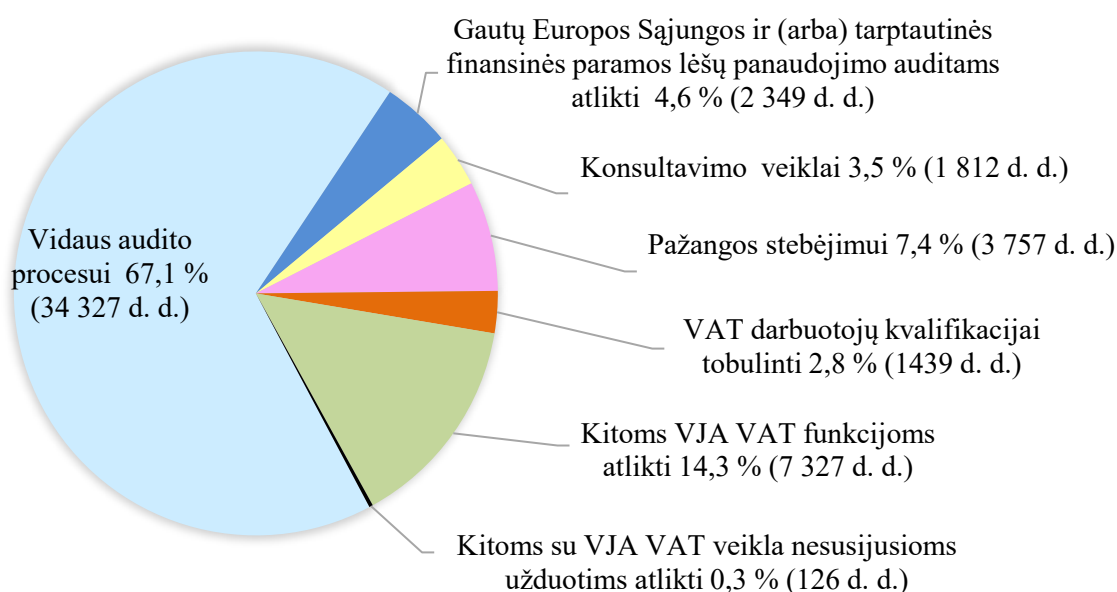

Pažymėtina, kad naujoje Pavyzdinės VA metodikos redakcijoje numatomos *įvairios konsultavimo veiklos formos*¹⁷:

- atliekama VJA veiklos analizė, kurios pagrindu teikiami pasiūlymai, įžvalgos, galimų sprendimų alternatyvos (rengiama konsultavimo veiklos ataskaita),
- rengiami mokymai VJA darbuotojams aktualia VJA valdymo, rizikos valdymo ar vidaus kontrolės tema (rengiama mokomoji medžiaga, pranešimo skaidrės ir pan.),
- organizuojamos diskusijos dėl VJA valdymo, rizikos valdymo ir vidaus kontrolės arba dalyvavimas jose (rengiami diskusijų protokolai ir pan.) ir kt.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad konsultacija gali būti suteikiama ne tik gavus konsultacijos prašančio asmens paklausimą – prašymą suteikti jam konsultaciją, bet ir VAT vadovo iniciatyva¹⁸.

Informacija, kaip faktinis VJA VAT darbo dienų skaičius pasiskirstė VAT veiklai vykdyti ir kitoms funkcijoms atlikti, taip pat kvalifikacijai tobulinti, pateikiama 4 paveikslėlyje.

4 paveikslėlis. VJA VAT darbo dienų, skirtų VAT veiklai vykdyti ir kvalifikacijai tobulinti, procentas (skaičius) 2025 m.

Pažymėtina, kad 2025 metais konsultavimo veiklą vykdė ir konsultavimo veiklos užduoties ataskaitas teikė 8 valstybės institucijų, 2 ministerijų, 6 savivaldybių ir 7 VŠĮ vidaus auditoriai.

Detalesnė informacija apie atskirų VJA VAT vykdytą konsultavimo veiklą pateikiama 1 lentelėje.

Eil. Nr.	VJA VAT	Konsultavimo veiklos užduotims atlikti skirta	
		Darbo dienų skaičius	Darbo dienų skaičiaus procentinė dalis nuo bendro VAT darbo dienų skaičiaus
1.	VŠĮ Vilniaus universiteto VAS	454	62,9 proc.
2.	VŠĮ Vilniaus Gedimino technikos universiteto VAS	59	29,6 proc.

¹⁷ Pavyzdinės VA metodikos 70 punktas.

¹⁸ Pavyzdinės VA metodikos 68 punktas.

3.	VšĮ Mykolo Romerio universiteto VAT	14	11,5 proc.
4.	VšĮ Vilniaus dailės akademijos VAT	25	10,9 proc.
5.	VšĮ Lietuvos sveikatos mokslų universiteto VAT	45	9,8 proc.
6.	VšĮ Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos VAT	23	9 proc.
7.	VšĮ Lietuvos energetikos instituto VAT	22	9,6 proc.
8.	Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos CVAD	507	11,5 proc.
9.	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos CVAS	72	12,9 proc.
10.	Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos VAS	60	14,4 proc.
11.	Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos Audito skyrius	92	13,3 proc.
12.	Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos VAS	30	9,8 proc.
13.	Generalinės prokuratūros VAS, Seimo kanceliarijos VAS, Vyriausybės kanceliarijos VAT, Specialiųjų tyrimų tarnybos VAS, Valstybės saugumo departamento VAS	5–30	2,5–7,4 proc.
14.	Šiaulių rajono savivaldybės administracijos savivaldybės CVAT	79	20,7 proc.
15.	Panevėžio rajono savivaldybės administracijos CVAS	40	15,9 proc.
16.	Mažeikių rajono savivaldybės administracijos savivaldybės CVAS	100	11,8 proc.
17.	Pakruojo rajono savivaldybės administracijos savivaldybės CVAT	32	12,7 proc.
18.	Trakų rajono savivaldybės administracijos savivaldybės CVAT	30	11,9 proc.
19.	Panevėžio miesto savivaldybės administracijos CVAT	30	4 proc.

1 lentelė. Atskirų VJA VAT konsultavimo veiklai skirtų darbo dienų skaičius (procentai) 2025 m.

Konsultacijos teiktos dėl VJA vidaus kontrolės (rizikų valdymo) tobulinimo, vidaus kontrolės politikos turinio atnaujinimo, strateginio planavimo (veiklos rodiklių nustatymo), projektų valdymo, korupcijos prevencijos sistemos peržiūros, informacinių technologijų valdymo proceso tobulinimo, efektyvesnio informacinių sistemų valdymo, informacijos saugumo valdymo sistemos rekomendacijų įgyvendinimo stebėsenos, mažos vertės viešųjų pirkimų vykdymo, turto valdymo ir apskaitos, darbuotojams nustatytų ir jų atliekamų funkcijų vertinimo, VJA veiklos procesų tobulinimo, tarnybinių automobilių naudojimo ir priežiūros paslaugų, darbuotojų darbo krūvio vertinimo, papildomo darbo paskirstymo ir jo apmokėjimo, dokumentų valdymo proceso, komandiruočių į užsienio valstybes, taip pat dėl rekomendacijų, pateiktų vidaus audito ataskaitose, įgyvendinimo.

VAT, gavusios paklausimus elektroniniu būdu, teikė konsultacijas (žodines ir elektroniniu būdu) dėl VJA valdymo, rizikos valdymo ir vidaus kontrolės procesų tobulinimo. Teikdamos konsultacijas, VJA VAT pagal poreikį derino su konsultuojamu asmeniu paklausimo pobūdį, apimtį, terminus, būtinus konsultacijos tikslams pasiekti. VAT darbuotojai, teikdami konsultacijas, išliko objektyvūs, o suteiktos konsultacijos netrukdė vidaus audito nepriklausomumui.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad metinės VAT veiklos ataskaitos 1 priedo 4.4 papunktyje nurodžius darbo dienų konsultavimo veiklai vykdyti skaičių, metinės VAT veiklos ataskaitos formos 2.5 papunktyje turi būti nurodyti galutiniai konsultavimo veiklos dokumentai¹⁹. Konsultavimo užduoties dokumentai rengiami nepriklausomai nuo konsultavimo veiklai vykdyti skirtų darbo dienų skaičiaus.

Vadovaujantis Įstatymo nuostatomis, vidaus auditoriui nustatyta teisė *tobulinti savo kvalifikaciją*²⁰, o VAT vadovui priskirta kompetencija tobulinti savo kvalifikaciją ir *sudaryti sąlygas ją tobulinti vidaus auditoriams*²¹.

2025 metais vidaus auditoriai kvalifikacijai tobulinti skyrė 1 439 darbo dienas (arba 2,8 proc. viso darbo laiko), t. y. *vienam VAT darbuotojui vidutiniškai teko 5,7 darbo dienos kvalifikacijai kelti* (kas atitinka tarptautinę gerąją vidaus audito praktiką²²), įskaitant savišvietą ir mokymąsi atliekant veiklą – nuolat sekant teisės aktų pakeitimus, susipažįstant su naujais teisės aktais, reglamentuojančiais tam tikras vidaus audito atlikimo sritis, dalijantis profesine patirtimi su kitų VAT vidaus auditoriais, praktiškai pritaikant įgytas žinias ir pan.

Informacija apie VJA VAT vienam darbuotojui kvalifikacijai tobulinti vidutiniškai skirtų darbo dienų skaičių pateikiama 2 lentelėje.

Eil. Nr.	VJA VAT	VAT darbuotojų skaičius	Kvalifikacijai tobulinti skirtų darbo dienų skaičius	Vienam VAT darbuotojui kvalifikacijai tobulinti vidutiniškai skirtų darbo dienų skaičius
1.	Valstybės institucijų VAT	40	268	6,7
2.	Ministerijų CVAT	78	369	4,7
3.	Savivaldybių CVAT	113	658	5,8
4.	VšĮ VAT	21	144	6,8
	Iš viso:	252	1 439	5,7

2 lentelė. VJA VAT vienam darbuotojui kvalifikacijai tobulinti vidutiniškai skirtų darbo dienų skaičius 2025 m.

2025 metų duomenys parodė, kad ministerijų CVAT vienam darbuotojui tekęs laikas kvalifikacijai tobulinti, palyginti su 2024 metų duomenimis, pagal kuriuos kiekvienam darbuotojui buvo skirta 8,5 darbo dienos, sumažėjo iki 4,7 darbo dienos ir neatitinka tarptautinės gerosios praktikos.

Vienos ministerijos CVAS savo metinėje veiklos ataskaitoje pažymėjo, kad 2025 metų pabaigoje dėl ribotų finansinių išteklių 2 CVAS darbuotojams nebuvo galimybės dalyvauti dviejuose vidaus auditoriams aktualaus turinio seminaruose. Kitos ministerijos CVAS vidaus

¹⁹ Pavyzdinės VA metodikos 76 punktas.

²⁰ Įstatymo 12 straipsnio 2 dalies 6 punktas.

²¹ Įstatymo 11 straipsnio 2 dalies 9 punktas.

²² Pažymėtina, kad, pagal tarptautinės gerosios vidaus audito profesinės praktikos nuostatas (Standartus), minimalus rekomenduojamas kiekvieno vidaus auditoriaus mokymų valandų skaičius per metus turėtų būti 40 akad. valandų (arba 5 darbo dienos), kas atitinka daugelį profesinio sertifikavimo reikalavimų.

auditoriai kvalifikacijos vidaus audito srityje nekėlė, nes nerado aktualių vidaus auditoriams kvalifikacijos kėlimo renginių. Dar kitų ministerijų CVAT savo metinėse VAT veiklos ataskaitose nenurodė priežasčių, dėl kurių VAT vadovui ir (arba) vidaus auditoriams nebuvo sudaryta galimybės tobulinti kvalifikaciją.

VAT darbuotojai dalyvavo profesinių ir bendrųjų kompetencijų stiprinimo bei specializuotų kompetencijų ugdymo mokymuose. 2025 metais VJA VAT darbuotojai dalyvavo Vidaus auditorių asociacijos, Valstybės ir savivaldybių vidaus auditorių asociacijos, Klaipėdos universiteto tęstinių studijų centro, UAB „Mokesčių srautas“, UAB Ekonomikos mokymo centro, MB Mokymų klubo, MB Rizikos valdymo partneriai, Nacionalinio kibernetinio saugumo centro prie Krašto apsaugos ministerijos organizuose mokymuose (seminaruose), Specialiųjų tyrimų tarnybos, Viešojo valdymo agentūros, Viešųjų pirkimų tarnybos, Lietuvos kokybės vadybos ir inovacijų asociacijos, VŠĮ „Pinigų plovimo prevencijos kompetencijų centras“ ir kitų institucijų renginiuose, taip pat vidiniuose mokymuose.

Vidaus auditoriai dalyvavo mokymuose apie Standartų taikymą viešajame sektoriuje, vidaus auditą viešajame sektoriuje, vidaus audito rekomendacijų formulavimą, viešųjų pirkimų vidaus kontrolę, ISO standartų reikalavimų taikymą, įstaigos ir projektų rizikų valdymą, korupcijos sampratą ir prevenciją, viešojo sektoriaus vidaus kontrolės analizę, dirbtinio intelekto pritaikymą, darbo santykius ir darbo apmokėjimo naujoves, asmens duomenų apsaugą ir tvarkymą viešajame sektoriuje, viešojo sektoriaus turto valdymą ir apskaitą ir kt.

Kai kurių VJA VAT savo metinėse VAT veiklos ataskaitose nurodė negalėjusios dalyvauti vidaus auditoriams aktualiomis temomis organizuose seminaruose dėl ribotų VJA finansinių išteklių.

Dalis VAT vadovų pažymėjo, kad *rinkoje gana maža pasiūla vidaus auditoriams pritaikytų (specializuotų) ir VAT poreikius bei VJA finansines galimybes atitinkančių mokymų*. Daugiausia siūlomi į bendrųjų gebėjimų stiprinimą orientuoti, fragmentiški atskirų temų mokymai, *pasigendama tęstinių specializuotų mokymų (pavyzdžiui, veiklą pradedantiems vidaus auditoriams ar pan.)*. Be to, kaip metinėse VAT veiklos ataskaitose pažymėjo dalis VAT vadovų, *mokymų kokybė ne visada tenkina ir atitinka vidaus auditorių poreikius*.

Papildomai pažymėtina, kad įvertinant tai, kad jau kelerius metus didžiausių rizikų sąrašė kibernetinio saugumo sritis užima pirmąją vietą²³, ir tai, kad Vidaus auditorių institutas išleido leidinį „Kibernetinio saugumo teminis reikalavimas“²⁴ ir jo naudotojo vadovą²⁵, o vidaus auditoriams ypač svarbu didinti kompetencijas atliekant šios VJA veiklos srities vidaus auditus, mokymai kibernetinio saugumo vidaus audito temomis kaip prioritetiniai išlieka aktualūs viso viešojo sektoriaus vidaus auditoriams. Taip pat Standartuose nurodyta, kad visi vidaus audito specialistai turėtų išklausyti ir etikos srities tęstinius profesinius mokymus²⁶. Labai svarbu vidaus auditoriams neatsilikti nuo

²³ Vidaus auditorių instituto „Risk in Focus“ ataskaitose.

²⁴ **Kibernetinis saugumo teminis reikalavimas** (angl. *Cybersecurity Topical Requirement*), Vidaus auditorių institutas, 2025 m.

²⁵ **Kibernetinio saugumo teminio reikalavimo naudotojo vadovas** (angl. *Cybersecurity Topical Requirement User Guide*), Vidaus auditorių institutas, 2025 m.

²⁶ **Standartai: II sritis – Etika ir profesionalumas**, apimanti 3.1 standartą – Kompetencija ir 3.2 standartą – Tęstinis profesinis tobulėjimas (Įgyvendinimo aspektai: Vidaus auditorių institutas reikalauja, kad jos pažymėjimų turėtojai baigtų etikos srities mokymus, kurie sudaro privalomojo tęstinio profesinio mokymo dalį. Nors šis reikalavimas susijęs būtent su

technologijų raidos bei savo darbe imti dažniau taikyti pažangias darbo priemones, metodus, programas ir pan. (pavyzdžiui, apdorojant didelius duomenų srautus, rengiant vidaus audito ataskaitas panaudoti dirbtinio intelekto (DI) siūlomas galimybes ir kt.), o tam taip pat reikalingi mokymai.

V SKYRIUS VAT VEIKLOS PLANAVIMAS

VJA VAT veikla planuojama sudarant ilgalaikius VAT veiklos planus ir metinius planus, kurie turi būti rengiami vadovaujantis Įstatymo²⁷ ir Pavyzdinės VA metodikos²⁸ nuostatomis, atsižvelgiant į tarptautinę gerąją vidaus audito praktiką.

2026 metais Finansų ministerijos specialistai parengė naujas *ilgalaikio VAT veiklos plano* ir *metinio plano rengimo rekomendacijas* bei atnaujino minėtų *planų formų pavyzdžius*²⁹, kuriais VJA VAT darbuotojai gali naudotis rengdami savo ilgalaikį ir (ar) metinį planus.

Pagal VJA 2025 metų VAT veiklos ataskaitose pateiktą informaciją, VAT veikla buvo planuojama įvertinus audituojamą visumą ir VJA struktūrinius pokyčius, VAT žmoniškuosius išteklius, VJA vadovų įžvalgas ir pasiūlymus dėl VJA veiklos tikslų ir strateginių planų įgyvendinimo, VJA auditavimo periodiškumą, vidaus kontrolės ir rizikos vertinimo analizės rezultatus, didžiausią dėmesį skiriant korupcijos rizikos valdymo, VJA vidaus kontrolės politikos tinkamo veikimo, Kokybės vadybos sistemos standartuose nustatytų reikalavimų laikymosi, valstybės biudžeto lėšų tinkamo panaudojimo vertinimui.

Savivaldybių CVAT vidaus auditus planavo papildomai atsižvelgdamos į:

- Lietuvos Respublikos administracinės naštos mažinimo įstatymo 7 straipsnio 3 dalies nuostatą, pagal kurią savivaldybių CVAT pasibaigus pusmečiui turi vertinti, kaip vykdomos administracinės naštos mažinimo priemonės;
- Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 11 straipsnio 1 dalies nuostatą, pagal kurią būtina atlikti korupcijos rizikos valdymo vertinimą;
- Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos raštą, kuriame nurodyta savivaldybių CVAT atlikti lėšų, skirtų asmeninei pagalbai teikti, panaudojimo vidaus auditą.

Planuojant VJA VAT veiklą svarbiausias veiksnys yra VAT vadovo atliekamas rizikos vertinimas (kuriuo siekiama nustatyti, įvertinti ir prioretizuoti rizikingas VJA veiklos sritis), taip pat aiškūs VAT tikslai (vertinti VJA valdymą, rizikos valdymą ir vidaus kontrolę), kurie būtų suderinti su VJA veiklos prioritetais ir padėtų įgyvendinti VJA veiklos tikslus.

2025 metais planuojant VJA VAT veiklą dažniausiai atsižvelgta į šias nustatytas rizikingiausias VJA veiklos sritis:

- ❖ audituojamo subjekto veiklos teisinį reglamentavimą, teisės aktų kaitą;

Vidaus auditorių instituto sertifikatais, visi vidaus audito specialistai turi reguliariai baigti etikos srities testinį profesinį mokymą arba mokymus).

²⁷ Įstatymo 11 straipsnio 2 dalies 3 punktas.

²⁸ Pavyzdinės VA metodikos II skyrius „VAT veiklos planavimas“.

²⁹ Prieiga per internetą: <https://finmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/vidaus-kontrolė-ir-vidaus-auditas/vidaus-auditas/pavyzdenes-vidaus-audito-dokumentu-formos/>.

- ❖ audituojamam subjektui, jo programoms įgyvendinti skirtų asignavimų dydį;
- ❖ valdomo turto vertę, ilgalaikiam turtui įsigyti skirtus asignavimus;
- ❖ audituojamo subjekto žmogiškuosius išteklius, jų atliekamų funkcijų svarbą;
- ❖ darbo užmokesčiui skirtų asignavimų dydį;
- ❖ informacinių technologijų naudojimą ir duomenų saugą;
- ❖ investicijų projektų įgyvendinimą;
- ❖ sutarčių, projektų ir programų vykdymo priežiūrą ir (arba) kontrolę;
- ❖ viešųjų pirkimų sandorių apimtis ir kt.

Taip pat atsižvelgta į audituojamo subjekto vadovų pateiktus prašymus atlikti tam tikros jo veiklos srities vidaus auditą ir (ar) konsultavimo veiklą.

Vilniaus ir Kauno miestų savivaldybių administracijų CVAS rizikos vertinimą atlieka taikydami skirtingus rizikos veiksnius atskiroms audituojamos visumos dalims: savivaldybės administracijos struktūriniais padaliniais, savivaldybei pavaldiems ir (arba) atskaitingiemis VJA, jų strateginio veiklos plano programoms.

Papildomai pažymėtina, kad planuojant VAT veiklą (ypač VAT trūkstant tam tikrų specifinių sričių kompetencijų) galima atsižvelgti į teisinio reguliavimo (Įstatymo³⁰, Pavyzdinės VA metodikos³¹) nustatytą galimybę prireikus pasitelkti atitinkamų sričių specialistus (ekspertus), kai numatoma atlikti VJA specifinių sričių³² vidaus auditą ar konsultavimo veiklą. Pasitelkti gali būti VJA, jam pavaldžių ir (arba) atskaitingų VJA darbuotojai, turintys specialiųjų įgūdžių ir žinių atitinkamose VJA veiklos srityse, arba atitinkamų sričių specialistų (ekspertų) paslaugos gali būti įsigijamos Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka.

Prieš siūlant VJA vadovui pasitelkti atitinkamų sričių specialistus (ekspertus) specifinių sričių vidaus auditui atlikti, būtina įvertinti su tuo susijusius privalumus ir trūkumus:

PRIVALUMAI	TRŪKUMAI
✓ vidaus audito funkcijos pažanga ir branda – VAT imasi lyderystės (siūlo pasitelkti išorės ekspertus), demonstruoja siekį prisidėti prie VJA veiklos tobulinimo;	✓ rizika pažeisti VAT veiklos nepriklausomumo (vidaus auditorių objektyvumo) principus ir galimi VAT veiklos apribojimai ateityje (pavyzdžiui, atliekant viešųjų pirkimų vidaus auditą);
✓ galimybė VAT darbuotojams mokytis ir įgyti papildomų žinių specifinėse VJA veiklos srityse (prižiūrint išorės ekspertų darbą, kartu dalyvaujant tam tikrose procedūrose ir pan.);	✓ VAT įsitraukimas į viešųjų pirkimų procedūras ir koordinavimą gali užimti daug laiko (rizika neįgyvendinti kitų VAT suplanuotų veiklų);
✓ VAT darbuotojai gali geriausiai įvertinti pasitelktų ekspertų pateikiamų rezultatų tinkamumą ir pagrįstumą.	✓ papildoma VAT vadovo atsakomybė už galutinį rezultatą (vidaus audito išvadas ir rekomendacijas).

³⁰ Įstatymo 11 straipsnio 2 dalies 10 punktas ir 13 straipsnio 6 dalis.

³¹ Pavyzdinės VA metodikos 25.10 papunktis ir 74 punktas.

³² Pavyzdžiui, kibernetinio saugumo, asmens duomenų apsaugos, tvarumo ir pan.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad tiek Įstatyme³³, tiek Standartuose³⁴ nustatyta, kad tais atvejais, kai vidaus auditui atlikti pasitelkiami išorės ištekliai, *atsakomybė už atlikto vidaus audito išvadas ir rekomendacijas tenka VAT vadovui*.

VI SKYRIUS VAT ATLIKTŲ VIDAUS AUDITŲ APŽVALGA

VJA VAT 2025 metais planavo atlikti 590 vidaus auditų, iš kurių faktiškai buvo atlikti 483 (arba 82 proc.) vidaus auditai, taip pat buvo atlikti 22 (arba 4,4 proc.) metiniuose planuose nenumatyti (neplanuoti) vidaus auditai.

Informacija apie planuotus ir atliktus vidaus auditus pateikiama 3 lentelėje.

Eil. Nr.	VJA	Planuotų vidaus auditų skaičius	Atliktų planuotų vidaus auditų skaičius	Atliktų planuotų vidaus auditų procentinė dalis nuo planuotų vidaus auditų skaičiaus	Atliktų neplanuotų vidaus auditų skaičius	Atliktų neplanuotų vidaus auditų procentinė dalis nuo atliktų vidaus auditų skaičiaus	Bendras atliktų vidaus auditų skaičius	Neužbaigtų ir neatliktų vidaus auditų procentinė dalis nuo planuotų vidaus auditų skaičiaus
1.	Valstybės institucijų VAT	67	45	67,2 proc.	5	10 proc.	50	32,8 proc.
2.	Ministerijų CVAT	85	65	76,5 proc.	4	5,8 proc.	69	23,5 proc.
3.	Savivaldybių CVAT	378	333	88,1 proc.	10	2,9 proc.	343	11,9 proc.
4.	VšĮ VAT	60	40	66,7 proc.	3	7 proc.	43	33,3 proc.
	Iš viso:	590	483	81,86 proc.	22	4,36 proc.	505	18,14 proc.

3 lentelė. Informacija apie 2025 metais planuotus ir atliktus vidaus auditus

Apie 18 proc. planuotų vidaus auditų sudarė neužbaigti ir neatlikti vidaus auditai, kuriuos dažniausiai lėmė šios priežastys: VAT žmoniškųjų išteklių pokyčiai (neužimtos VAT pareigybės, VAT darbuotojų nedarbingumo atvejai ir pan.), padidėjusios vidaus audito apimtys (pailgėję jų atlikimo terminai), pasikeitę vidaus audito prioritetai (plane nenumatyti vidaus auditai ir konsultavimo veikla) ir kt.

VJA VAT 2025 metais iš viso atliko 505 (įskaitant plane nenumatytus) vidaus auditus, iš kurių:

³³ Įstatymo 11 straipsnio 2 dalies 12 punktą.

³⁴ **Standartų 9.5 standartas. Koordinavimas ir rėmimasis paslaugų teikėjų darbu:** „Kai vidaus audito funkcija remiasi kitų užtikrinimo paslaugų teikėjų atliktu darbu, vidaus audito vadovas <...> vis tiek yra atsakingas už vidaus audito funkcijos padarytas išvadas.“

12.3 standartas. Užduočių vykdymo priežiūra ir tobulinimas: „Vidaus audito vadovas atsako už užduočių priežiūrą, nepriklausomai nuo to, ar užduotis atlieka vidaus audito darbuotojai, ar kiti paslaugų teikėjai.“

320 (63,37 proc.) *dalinių vidaus auditų*, kurių metu audituota tam tikra VJA veiklos sritis arba VJA struktūrinis padalinys,

115 (22,77 proc.) didesnės apimties *kompleksinių vidaus auditų*, kurių metu atliktas vieno audituojamo subjekto visapusiškas veiklos ir valdymo vertinimas,

70 (13,86 proc.) *specializuotų vidaus auditų*, kurių metu atliktas kelių VJA konkrečios veiklos srities vertinimas.

Kaip ir 2024 metais, didžiausią dalį VJA VAT atliktų vidaus auditų 2025 metais sudarė daliniai vidaus auditai – 320 (arba 63,37 proc.).

Siekiant vidaus audito veiklos pažangos ir efektyvumo (ypač tais atvejais, kai vidaus audito funkcija yra centralizuota ir apima daug audituotinių subjektų), siūloma VAT daugiau planuoti ir atlikti *specializuotų vidaus auditų*. Tai padėtų lengviau nustatyti pasikartojančius (sisteminius) trūkumus vertintinais klausimais ir atitinkamai skatintų VAT pateikti į visą sistemą orientuotus pasiūlymus (rekomendacijas) šiuos trūkumus ištaisyti.

2025 metais vidaus audito ataskaitose buvo pateikti tokie didelio reikšmingumo pastebėjimai ir rekomendacijos:

Valstybės
institucijų VAT
vidaus audito
ataskaitose dėl:

- audituotų subjektų rizikos valdymo, vidaus kontrolės įgyvendinimo ir tobulinimo;
- asmens duomenų tvarkymo ir duomenų saugos užtikrinimo;
- informacijos saugumo valdymo sistemos reikalavimų užtikrinimo;
- darbo krūvio ir darbo laiko paskirstymo pagal subjektus;
- suminės darbo laiko apskaitos taikymo;
- viešųjų pirkimų ir sutartinių įsipareigojimų vykdymo kontrolės;
- transporto išlaidų kompensavimo tvarkos;
- viešųjų ir privačių interesų deklaravimo.

Ministerijų
CVAT vidaus
audito
ataskaitose dėl:

- audituotų subjektų valdymo, rizikos valdymo ir vidaus kontrolės tobulinimo;
- valstybės biudžeto lėšų panaudojimo ir kontrolės;
- audituotų subjektų turto naudojimo, inventorizavimo ir apskaitos tvarkymo;
- korupcijos rizikos valdymo vertinimo pavaldžiuose VJA;
- viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo;
- žmoniškųjų išteklių valdymo;
- asmens duomenų tvarkymo;
- projektams vykdyti skirtų lėšų ir fondo lėšų panaudojimo ir kontrolės.

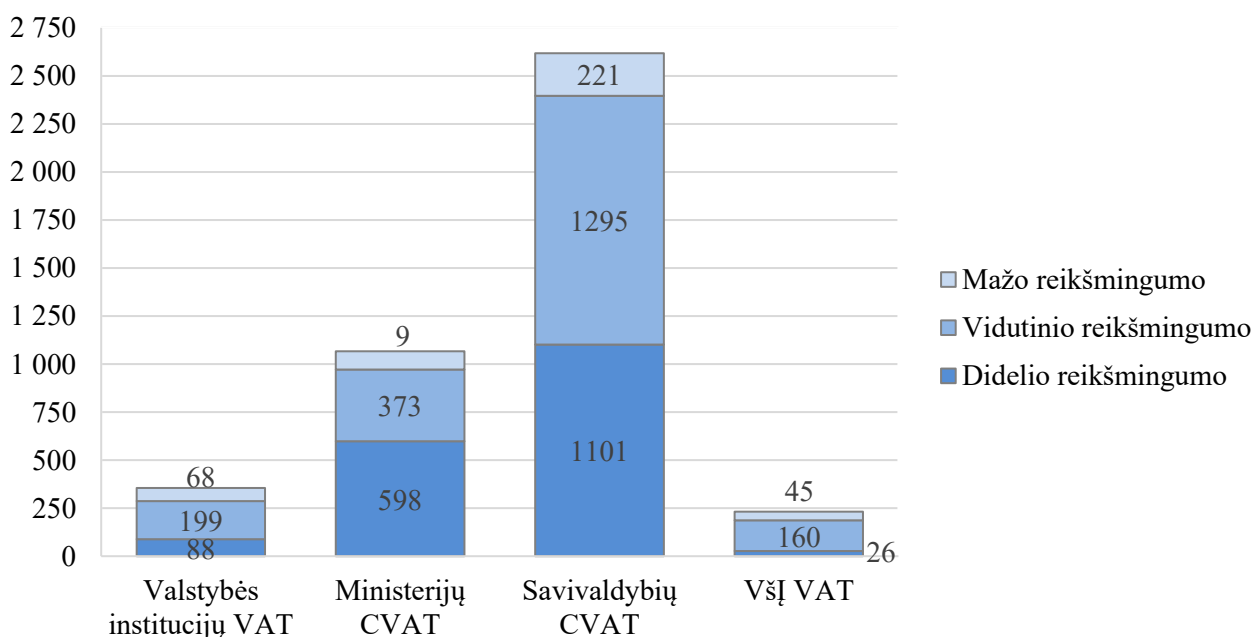
Savivaldybių
CVAT vidaus
audito
ataskaitose dėl:

- audituotų subjektų rizikos valdymo, vidaus kontrolės įgyvendinimo ir tobulinimo;
- lėšų, skirtų programai įgyvendinti, panaudojimo;
- informacijos viešinimo interneto svetainėse;
- strateginių ir metinių planų sudarymo ir įgyvendinimo;
- vidaus dokumentų valdymo;
- darbuotojų komandiruočių įforminimo;
- viešųjų ir privačių interesų derinimo;
- darbo laiko apskaitos ir darbo užmokesčio nustatymo savivaldybių BĮ;
- administracinės naštos mažinimo priemonių įgyvendinimo;
- paslaugų teikimo sutarčių sudarymo ir kontrolės;
- grynųjų pinigų apskaitos savivaldybių įstaigose;
- korupcijos prevencijos programos vykdymo;
- korupcijos rizikos valdymo savivaldybių BĮ;
- viešųjų pirkimų organizavimo ir kontrolės;
- turto valdymo, naudojimo ir apskaitos (inventorizacijos atlikimo);
- tarnybinių ir asmeninių automobilių naudojimo, degalų apskaitos;
- mokinių maitinimo organizavimo ir kontrolės;
- mokinių pavėžėjimo organizavimo ir išlaidų kompensavimo;
- lėšų, skirtų asmeninei pagalbai teikti, panaudojimo.

VšĮ VAT vidaus
audito
ataskaitose dėl:

- audituotų subjektų valdymo procesų;
- darbo laiko ir darbo užmokesčio nustatymo;
- turto apskaitos ir kontrolės;
- informacinių sistemų naudojimo;
- audituotų subjektų rizikos valdymo, vidaus kontrolės įgyvendinimo ir tobulinimo.

Informacija apie pateiktas rekomendacijas pagal jų reikšmingumą pateikiama 5 paveikslėlyje.

5 paveikslėlis. VJA VAT pateiktų rekomendacijų pagal jų reikšmingumą skaičius 2025 m.

Ministerijų CVAT vidaus audito ataskaitose pateiktos *didelio reikšmingumo* rekomendacijos sudarė 56 proc. visų pateiktų rekomendacijų (arba 598 rekomendacijos), savivaldybių CVAT – 42 proc. (arba 1 101 rekomendacija), valstybės institucijų VAT – 25 proc. (arba 88 rekomendacijos), VŠĮ VAT – 11 proc. (arba 26 rekomendacijos). Šioms rekomendacijoms įgyvendinti audituojamų subjektų vadovai turėjo imtis neatidėliotinų priemonių.

2025 metais, palyginti su 2024 metų duomenimis, ministerijų CVAT grupėje pastebimas didelis audituotiems subjektams teiktų mažo reikšmingumo rekomendacijų sumažėjimas (nuo 283 rekomendacijų 2024 m. iki 9 rekomendacijų – 2025 m.). Tai galimai rodo didėjančią audituojamų subjektų vidaus kontrolės brandą, taip pat vidaus auditorių orientaciją į didesnės rizikos VJA veiklos sritis, kai mažo reikšmingumo pastebėjimai buvo rečiau formalizuojami kaip rekomendacijos (o susiję trūkumai dažnai ištaisomi vidaus auditų metu).

VII SKYRIUS

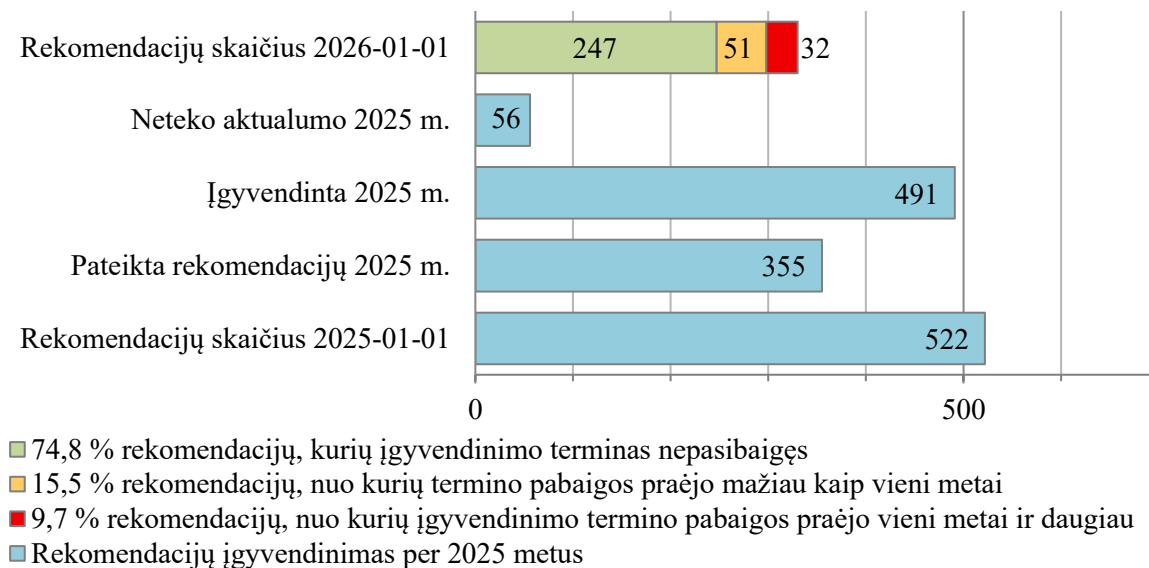
VAT VIDAUS AUDITO ATASKAITOSE PATEIKTŲ REKOMENDACIJŲ STEBĖSENA

Kiekvienais metais VJA VAT darbuotojai atlieka pažangos stebėjimą: vertina, kaip audituoti subjektai vykdo rekomendacijų įgyvendinimo priemonių planus, ar numatytos priemonės audituojamam subjektui atlikti būtinus patobulinimus buvo pakankamos, kad būtų užtikrintas vidaus kontrolės veiksmingumas, teisės aktų reikalavimų laikymasis, rizikos valdymas, veiklos tikslų įgyvendinimas ir užkirstas kelias klaidoms pasikartoti, taip pat vertina, ar priemonės rekomendacijoms įgyvendinti buvo tinkamai ir laiku įgyvendinamos. VJA VAT atlikdamos pažangos stebėjimą fiksuoja laiku neįgyvendintas rekomendacijas, nurodydamos to priežastis, prireikus informuoja audituotų subjektų vadovus dėl vėluojamų įgyvendinti rekomendacijų, taip skatindamos juos efektyviau organizuoti veiklos procesus ir aktyviau įsitraukti priimanč būtinus sprendimus.

Valstybės institucijų VAT atliekama pažangos stebėjimo veikla

Pažangos stebėjimo veiklai 2025 metais *valstybės institucijų VAT* buvo skirtos 343 darbo dienos, kurios sudarė 5 proc. nuo bendro darbo dienų skaičiaus. Valstybės institucijų VAT audituoti subjektai 2025 metais įgyvendino 56 proc. rekomendacijų nuo bendro rekomendacijų skaičiaus.

Informacija apie valstybės institucijų VAT audituotiems subjektams pateiktas rekomendacijas ir jų įgyvendinimą pateikiama 6 paveikslėlyje.

6 paveikslėlis. Valstybės institucijų VAT pateiktos rekomendacijos ir jų įgyvendinimas 2025 m.

2020 metais Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos VAS pradėjus naudoti policijos projektų valdymo sistemą „Redmine“ pažangos stebėjimas vykdomas kas mėnesį. Audituotiems subjektams „Redmine“ sistemoje kas mėnesį siunčiami priminimai dėl rekomendacijų įgyvendinimo.

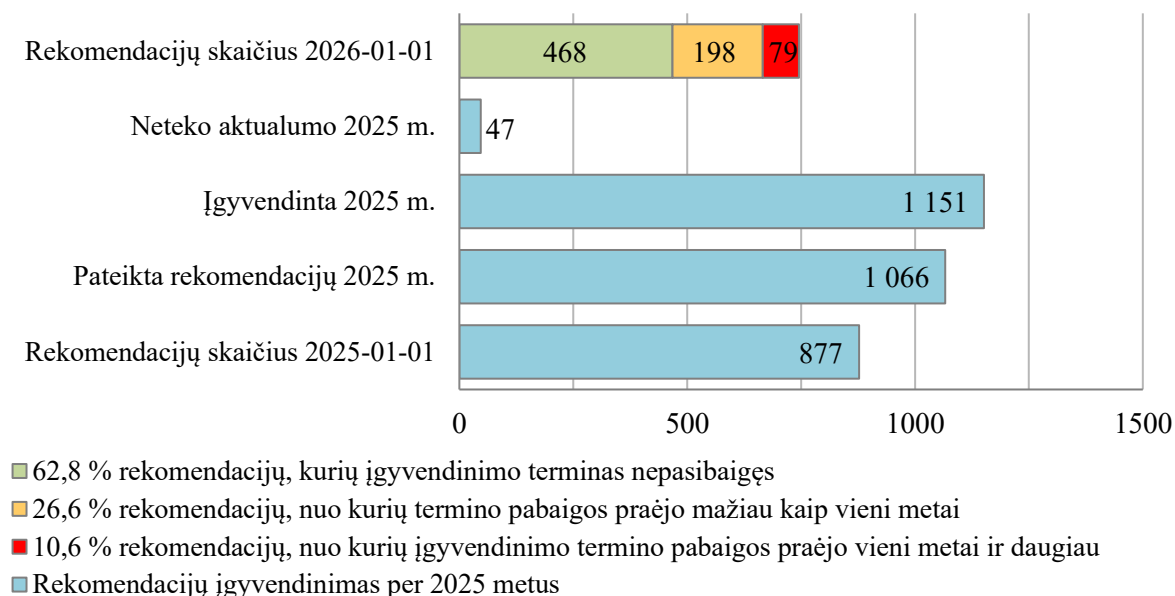
Įgyvendinus valstybės institucijų VAT pateiktas vidaus audito rekomendacijas ir atliktų konsultacijų pasiūlymus buvo:

- sukurtos virtualiosios (angl. *dashboard on-line*) ataskaitos, prie kurių prisijungus galima stebėti procese dalyvaujančių darbuotojų užduočių vykdymą visuose proceso etapuose ir taip užtikrinti veiksmų vykdymo kontrolę;
- patobulinti vidaus teisės aktai, reglamentuojantys paslaugų, sutarčių vykdymo stebėseną ir kontrolę;
- patvirtintas viešųjų ir privačių interesų derinimo tvarkos aprašas;
- patvirtintas kelionės išlaidų kompensavimo sąlygų ir tvarkos aprašas;
- nustatytos asmens duomenų apsaugos priemonės ir procedūros;
- numatytos informacinių technologijų plėtros priemonės ir kt.

Ministerijų CVAT atliekama pažangos stebėjimo veikla

Pažangos stebėjimo veiklai 2025 metais *ministerijų CVAT* buvo skirtos 1 232 darbo dienos, kurios sudarė 7,34 proc. nuo bendro darbo dienų skaičiaus. 2025 metais *ministerijų CVAT* audituoti subjektai įgyvendino 59,2 proc. rekomendacijų nuo bendro rekomendacijų skaičiaus.

Informacija apie ministerijų CVAT audituotiems subjektams pateiktas rekomendacijas ir jų įgyvendinimą pateikiama 7 paveikslėlyje.

7 paveikslėlis. Ministerijų CVAT pateiktos rekomendacijos ir jų įgyvendinimas 2025 m.

Įgyvendinus pateiktas vidaus audito rekomendacijas ministerijose patobulintos rizikos vertinimo ir vidaus kontrolės procedūros bei atitinkami veiklos ir turto valdymo procesai.

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos CVAT 2025 metais atlikus pavaldžios VŠĮ vidaus auditą teiktų rekomendacijų poveikis jos valdymui ir veiklai:

- detalesnė ir aiškesnė darbuotojų darbo apmokėjimo formavimo (įskaitant naudų sąrašą) tvarka padidino skaidrumą;
- detalesnė komandiruočių poreikio nustatymo ir atsiskaitymo už jas, reprezentacinių išlaidų apmokėjimo tvarka sumažino klaidų tikimybę;
- racionalesnis turto naudojimas, turto apskaitos tobulinimas, darbuotojų atsakomybės (įskaitant informacinių technologijų priemonių naudojimą) įtvirtinimas didino turto panaudojimo efektyvumą;
- antikorpucinių priemonių rengimas, įgyvendinimas ir tobulinimas padidino rizikų kontrolę.

Aplinkos ministerijos CVAS atlikus vidaus auditus pavaldžiose BĮ optimizuotas naudojamų patalpų plotas, sumažintos jų išlaikymo sąnaudos ir užtikrintas efektyvesnis valstybės turto naudojimas ir valstybinės žemės administravimas.

Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos CVAS atlikus projekto „Rail Baltica“ vidaus auditą, teigiami reikšmingi pokyčiai (poveikis) pasireiškė dar vidaus audito metu, taip pat įgyvendinus rekomendacijas (sudaryta darbo grupė projektui „Rail Baltica“ koordinuoti, parengtas neatidėliotinų veiksmų planas ir kt.).

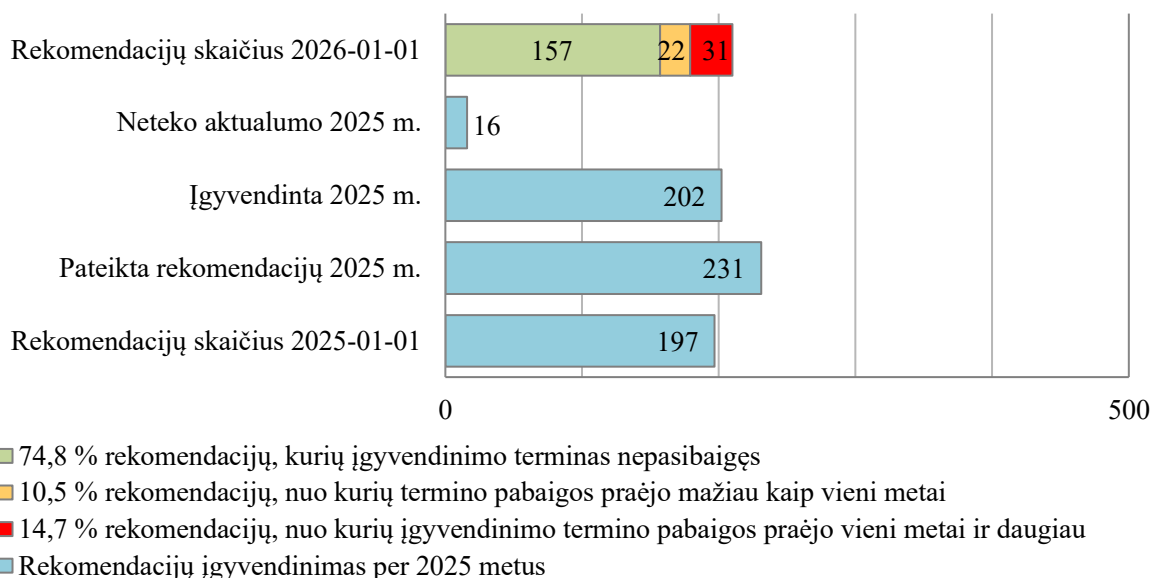
Kitose ministerijų CVAT audituotose pavaldžiose VŠĮ atnaujinti vidaus tvarkos aprašai, taisyklės, peržiūrėtos darbuotojų atliekamos funkcijos, audituotose pavaldžiose BĮ patobulinta sutarčių vykdymo priežiūra ir kontrolė, patikslinta turto apskaita, sustiprinta turto priežiūra ir kontrolė, viešųjų pirkimų kontrolė, žmoniškųjų išteklių valdymas, patobulinta ministrų valdymo srities įstaigų ir įmonių priežiūra, peržiūrėta kibernetinio saugumo sistema, užtikrinta griežtesnė

prieigos prie informacinių sistemų kontrolė, įvyko kiti reikšmingi pokyčiai audituotų subjektų veikloje.

VšĮ VAT atliekama pažangos stebėjimo veikla

Pažangos stebėjimo veiklai 2025 metais VšĮ VAT buvo skirtos 343 darbo dienos, kurios sudarė 7,95 proc. nuo bendro darbo dienų skaičiaus. VšĮ VAT audituoti subjektai įgyvendino 47,2 proc. rekomendacijų nuo bendro rekomendacijų skaičiaus.

Informacija apie VšĮ VAT audituotiems subjektams pateiktas rekomendacijas ir jų įgyvendinimą pateikiama 8 paveikslėlyje.

8 paveikslėlis. VšĮ VAT pateiktos rekomendacijos ir jų įgyvendinimas 2025 m.

Įgyvendinus rekomendacijas, VšĮ VAT audituotuose subjektuose (universitetuose ir institutuose) atnaujinti padalinių nuostatai, tvarkos aprašai, pakoreguoti vidinės studijų kokybės stebėsenos rodikliai, pertvarkyta turto valdymo ir apskaitos politika.

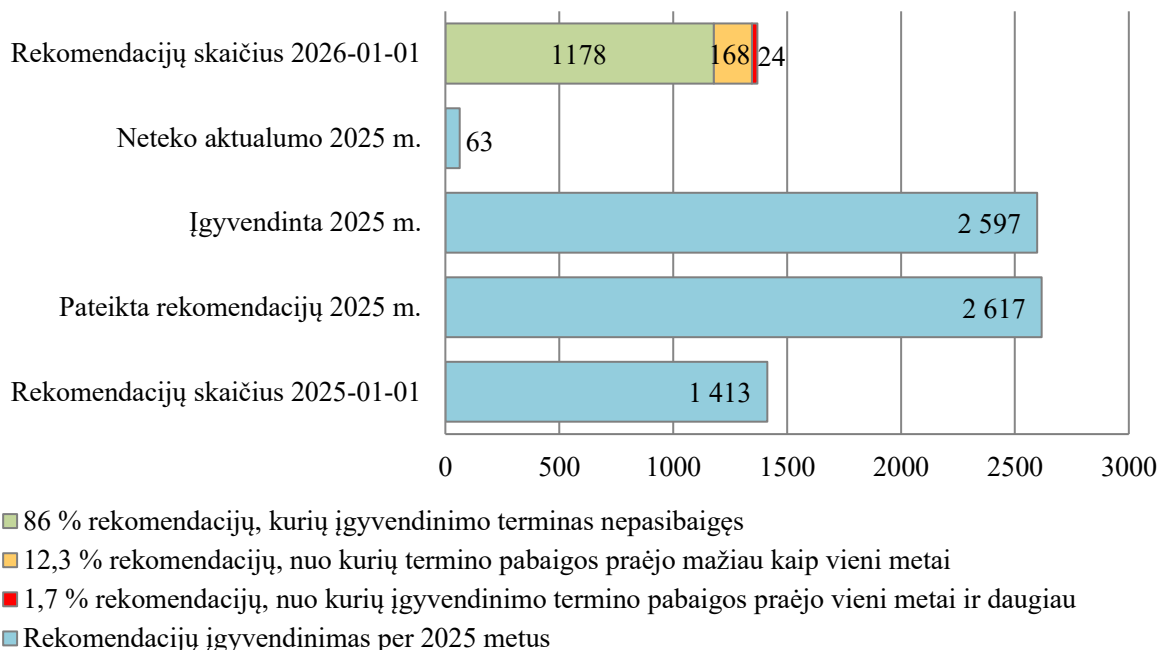

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad nemažą dalį visų analizuotų VAT grupių (išskyrus savivaldybių CVAT) įgyvendinamų rekomendacijų sudarė *rekomendacijos, nuo kurių įgyvendinimo termino pabaigos praėjo vieni metai ir daugiau*: valstybės institucijų VAT šios rekomendacijos sudarė 9,7 proc., misterijų CVAT – 10,6 proc., VšĮ VAT – net 14,7 proc. Tai rodo, kad gana reikšminga dalis rekomendacijų įgyvendinama gerokai pavėluotai (t. y. vėliau kaip vieni metai po nustatyto termino), todėl išlieka nepašalintos anksčiau nustatytos VJA veiklos, valdymo ar kontrolės rizikos. Tokia situacija gali rodyti nepakankamą rekomendacijų įgyvendinimo proceso efektyvumą ir poreikį stiprinti rekomendacijų vykdymo priežiūrą (ypač VJA vadovybės lygmeniu).

Savivaldybių CVAT atliekama pažangos stebėjimo veikla

Pažangos stebėjimo veiklai 2025 metais *savivaldybių CVAT* buvo skirtos 1 786 darbo dienos, kurios sudarė 7,96 proc. nuo bendro darbo dienų skaičiaus. *Savivaldybių CVAT* audituoti subjektai įgyvendino 64,4 proc. rekomendacijų nuo bendro rekomendacijų skaičiaus.

Informacija apie savivaldybių CVAT audituotiems subjektams pateiktas rekomendacijas ir jų įgyvendinimą pateikiama 9 paveikslėlyje.

9 paveikslėlis. Savivaldybių CVAT pateiktos rekomendacijos ir jų įgyvendinimas 2025 m.

Igyvendinus vidaus audito rekomendacijas savivaldybių CVAT audituotuose subjektuose buvo:

- patikslinti ir atnaujinti audituotų subjektų vidaus teisės aktai (taisyklės, tvarkos aprašai, sąrašai, darbuotojų pareigybų aprašymai), planavimo dokumentai ir VJA organizacinė struktūra;
- peržiūrėtos įstaigų nustatytos vidaus kontrolės politikos, nustatytos papildomos vidaus kontrolės priemonės, nustatytos vidaus kontrolės dalyvių pareigos ir atsakomybė, paskirtas duomenų apsaugos pareigūnas;
- nekilnojamasis turtas laiku įregistruotas Nekilnojamojo turto registre;
- atnaujintos paslaugų teikimo sutartys;
- atnaujintos ir (arba) patobulintos audituotų subjektų interneto svetainės, užtikrintas savivaldybių interneto svetainėse skelbtinos informacijos (dėl administracinės naštos mažinimo, korupcijos prevencijos veiklos) reikalavimų įgyvendinimas;
- atnaujintos privačių interesų deklaracijos;
- užtikrintas tinkamas turto, atsargų ir lėšų inventORIZACIJOS atlikimas, nusidėvėjusio ar nebenaudojamo turto nurašymas bei likvidavimas laiku;
- užtikrinta viešojo pirkimo sutarčių vykdymo kontrolė;
- užtikrinta darbo užmokesčio apskaičiavimo kontrolė, priemonių skyrimas;
- užtikrinta tarnybinio transporto naudojimo kontrolė, tinkama degalų sąnaudų apskaita;
- inicijuotas valstybės biudžeto specialių tikslinių dotacijų apskaičiavimo metodikų ir tvarkos aprašų peržiūros procesas ir kt.

Igyvendinus savivaldybių CVAS teiktas rekomendacijas, iš Mažeikių rajono savivaldybės BĮ Mažeikių rajono savivaldybės biudžetui 2024–2025 metais buvo grąžintos 5 582,22 euro neteisėtai išmokėtos lėšos, Plungės rajono savivaldybės biudžetui buvo atlyginta 7 761,54 euro padaryta žala ir 2 759,50 euro valstybės biudžetui padaryta žala, kuri iš Plungės rajono savivaldybės biudžeto iš karto buvo grąžinta Asmens

su negalia teisių apsaugos agentūrai prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

Atkreiptinas dėmesys, kad pagal Administracinės naštos mažinimo įstatymą³⁵ savivaldybių CVAT pasibaigus pusmečiui vertina, kaip vykdomos administracinės naštos mažinimo priemonės, ir teikia rekomendacijas. Tačiau kai kuriose savivaldybėse nebuvo atsižvelgta į visas pateiktas rekomendacijas dėl administracinės naštos mažinimo priemonių įgyvendinimo. Atsakomybė dėl neįgyvendintų rekomendacijų pasekmių tenka už šių rekomendacijų įgyvendinimą atsakingų įstaigų vadovams.

VJA VAT atlikdamos pažangos stebėjimą taip pat fiksavo laiku neįgyvendintas rekomendacijas, nurodė to priežastis, informavo audituotų subjektų vadovus dėl vėluojamų įgyvendinti rekomendacijų, taip skatindamos juos efektyviau organizuoti veiklos procesus ir aktyviau įsitraukti priimant būtinus sprendimus.

Pagal VJA VAT pateiktus duomenis, iki 2025 metų pabaigos neįgyvendintos rekomendacijos, *kurių įgyvendinimo terminas buvo pasibaigęs*³⁶, valstybės institucijų VAT sudarė 9,47 proc. bendro rekomendacijų skaičiaus, ministerijų CVAT – 14,26 proc., savivaldybių CVAT – 4,77 proc. VšĮ VAT – 12,38 proc. Pažymėtina, kad uždelstas rekomendacijų įgyvendinimas gali mažinti rekomendacijų efektyvumą, aktualumą ir kelti klausimų dėl VJA atsakomybės ir kontrolės mechanizmų veiksmingumo. Kaip numatyta Pavyzdinėje VA metodikoje³⁷, tuo atveju, kai audituojamo subjekto vadovo prisiimta rizika dėl vidaus audito metu nustatytų trūkumų, dėl kurių vidaus auditoriai pateikė rekomendacijas, gali turėti neigiamą poveikį audituojamo subjekto veiklai ir į vidaus auditorių pateiktas rekomendacijas audituojamo subjekto vadovas laiku neatsižvelgia ir nurodytų trūkumų netaiso, *VAT privalo* apie tai informuoti aukštesnio pagal pavaldumą VJA vadovą.

Dažniausiai buvo nurodytos tokios rekomendacijų neįgyvendinimo laiku priežastys:

- vėluojantys teisės aktų pakeitimai, užsitęsusios derinimo su suinteresuotomis institucijomis procedūros;
- užtrukusios viešųjų pirkimų procedūros;
- VJA personalo trūkumas ir kaita, didelis darbo krūvis ir kt.

Pažymėtina, kad kai kurios vidaus audito metu pateiktos rekomendacijos 2025 metais neteko aktualumo (vertinant valstybės institucijų VAT pateiktas rekomendacijas tai sudarė 6,4 proc., ministerijų CVAT – 2,42 proc., savivaldybių CVAT – 1,56 proc., VšĮ VAT – 3,74 proc. bendro rekomendacijų skaičiaus) dėl teisės aktų pasikeitimo ir pripažinimo netekusiais galios, dėl tam tikrų VJA organizacinių ir struktūrinių pokyčių, pasikeitus VJA veiklos prioritetams, dėl nepateiktų duomenų (3 savivaldybėse neveikiančių CVAT). Kai kurios rekomendacijos buvo įgyvendintos iš dalies ar tapo neaktualios įgyvendinus kitą veiksmingesnę priemonę.

³⁵ Administracinės naštos mažinimo įstatymo 7 straipsnio 3 dalis.

³⁶ Rekomendacijos, nuo kurių termino pabaigos praėjo mažiau kaip vieni metai, ir rekomendacijos, nuo kurių įgyvendinimo praėjo vieni metai ir daugiau.

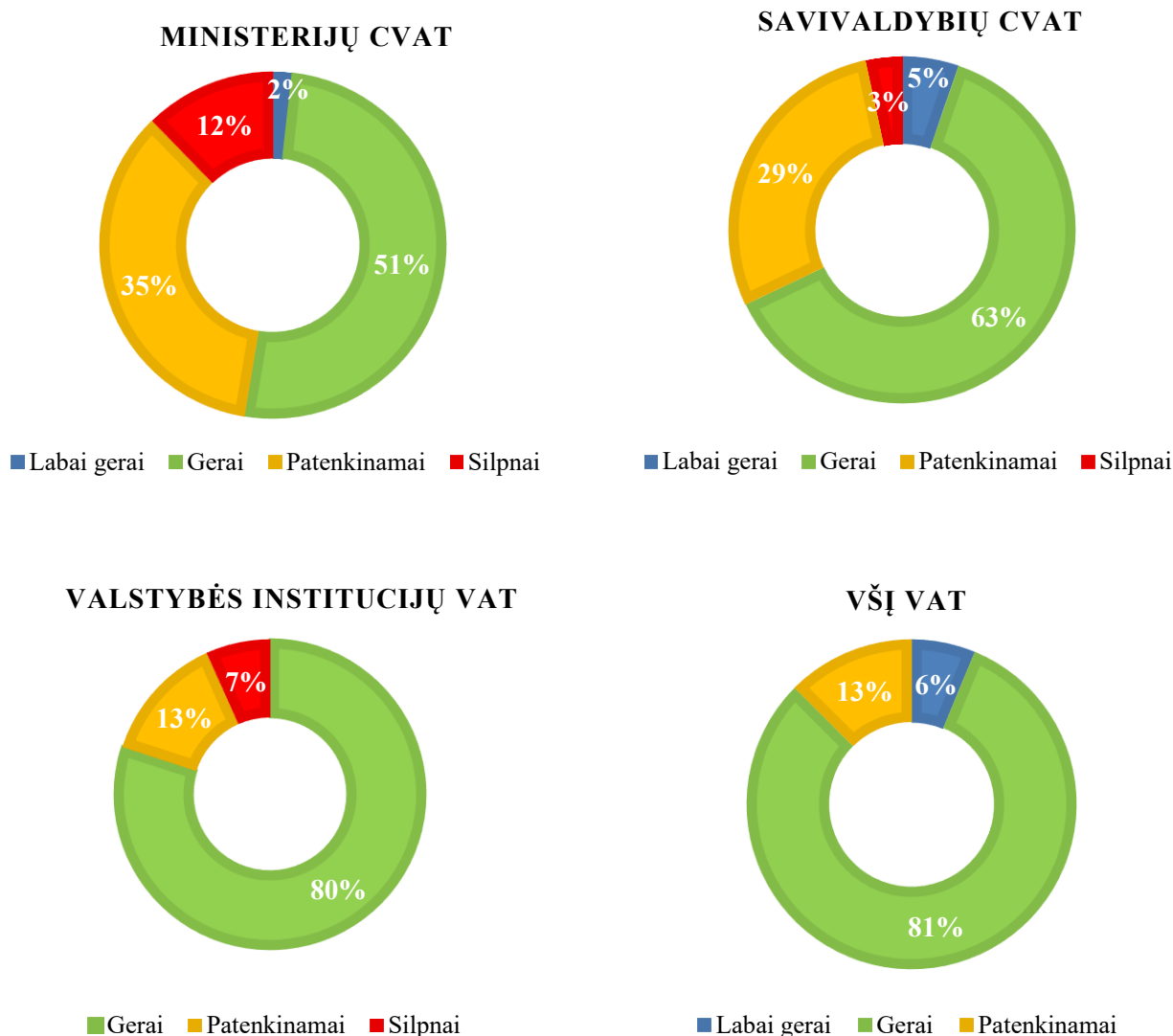
³⁷ Pavyzdinės VA metodikos 67 punktas.

VIII SKYRIUS

VAT ATLIKTI RIZIKOS VALDYMO IR VIDAUS KONTROLĖS VERTINIMAI

Rizikos valdymas ir vidaus kontrolė yra svarbiausi VJA veiklos patikimumo ir tęstinumo veiksniai, padedantys užtikrinti, kad strateginiai VJA veiklos tikslai būtų įgyvendinti, o galimi rizikos veiksniai – laiku nustatyti ir suvaldyti. VJA VAT nepriklausomai ir objektyviai tiria ir vertina VJA rizikų valdymą ir vidaus kontrolę ir teikia VJA vadovams rekomendacijas dėl jų tobulinimo, taip pat prireikus konsultuoja juos minėtais klausimais. Vadovaujantis Pavyzdinės VA metodikos nuostatomis, VJA vidaus kontrolė gali būti vertinama labai gerai, gerai, patenkinamai arba silpnai³⁸.

Duomenys, kaip 2025 metais VJA VAT vidaus auditų metu vertino audituotų subjektų, jų veiklos sričių vidaus kontrolę, pateikiami 10 paveikslėlyje.

10 paveikslėlis. VJA vidaus kontrolės vertinimas vidaus auditų metu 2025 m.

2025 metais audituotuose subjektuose, atskirose jų veiklos srityse vidaus kontrolė 66,7 proc. atvejų buvo įvertinta *labai gerai* ir *gerai*. Tai rodo, kad daugeliui VJA, remiantis atliktų vidaus auditų

³⁸ Pavyzdinės VA metodikos 32 punktas.

rezultatų duomenimis, pavyksta laikytis teisės aktų reikalavimų, užtikrinti turto apsaugą ir teikiamos informacijos patikimumą, vykdyti ekonomišką, efektyvią ir rezultatyvią veiklą ir valdyti su tuo susijusią riziką.

Visgi dalyje VJA VAT audituotų subjektų, atskirų jų veiklos sričių vidaus kontrolė 2025 metais vertinta *patenkinamai* (13,3 proc. – valstybės institucijų VAT, 35,1 proc. – ministerijų CVAT, 28,7 proc. – savivaldybių CVAT ir 12,5 proc. – VšĮ VAT) ir *silpnai* (6,7 proc. – valstybės institucijų VAT, 12,3 proc. – ministerijų CVAT ir 3,3 proc. – savivaldybių CVAT). Tai rodo didelį kituose audituotuose VJA nustatytų vidaus kontrolės priemonių ir įgyvendinamų vidaus kontrolės procedūrų, valdymo procesų nepakankamumą, kai buvo neužtikrinta veiksminga vidaus kontrolė ir sudarytos prielaidos atsirasti trūkumams, klaidoms ir (arba) neatitikimams VJA veiklos planavimo, reglamentavimo, organizavimo, vykdymo, stebėsenos valdymo procesuose.

VJA VAT atliktų vidaus auditų metu buvo nustatyti tokie dažniausi *patenkinamą* ar *silpną* vidaus kontrolės įvertinimą lėmę trūkumai:

- nenustatytos (netinkamai ar nepakankamai nustatytos) vidaus kontrolės (įkaitant finansų kontrolę) priemonės, o taikomos priemonės ne visais atvejais veikė efektyviai;
- neatnaujinti vidaus teisės aktai (taisyklės, tvarkos aprašai, pareigybų aprašymai, sutarčių formos);
- neatsakingas nekilnojamojo turto valdymas, naudojimas ir apskaita;
- nepakankama pavaldžių BĮ viešųjų pirkimų organizavimo, vykdymo ir sutarčių įgyvendinimo kontrolė, nesilaikoma viešųjų pirkimų reikalavimų (planavimo ir viešinimo etapuose);
- netinkamas pareigų atskyrimas, netinkama personalo valdymo (darbo laiko apskaitos, darbo apmokėjimo sistemos taikymo) politika;
- nepakankamai reglamentuoti komandiruočių planavimo ir priežiūros procesai;
- neaiškiai paskirstytos viešųjų ir privačių interesų deklaravimo kontrolės funkcijos;
- neefektyvi projektų įgyvendinimo ir fondo lėšų naudojimo priežiūra ir kontrolė;
- neužtikrinta asmens duomenų apsauga;
- nepakankama lėšų, skirtų asmeninei pagalbai teikti ir administruoti, panaudojimo kontrolė;
- mokamų paslaugų teikimo ir grynujų pinigų apskaitos kontrolės trūkumai;
- neužtikrinta administracinės naštos mažinimo priemonių įgyvendinimo stebėsenos ir kontrolės;
- Korupcijos prevencijos įstatymo nuostatų įgyvendinimo trūkumai;
- nesilaikoma dokumentų tvarkymo ir apskaitos taisyklių reikalavimų;
- nepakankama transporto priemonių eksploatavimo ir kelionės išlaidų kompensavimo kontrolė ir kt.

VAT audituotų subjektų vadovai įvertino nustatytus reikšmingus vidaus kontrolės trūkumus ir ėmėsi priemonių rekomendacijoms įgyvendinti. Trūkumai buvo šalinami, o nustatyta rizika valdoma diegiant naujas ar tobulinant esamas vidaus kontrolės priemones.

Metinėse VAT veiklos ataskaitose pateikta informacija rodo, kad 2025 metais VJA *ypatingą dėmesį skyrė korupcijos prevencijos sričiai*. Vadovaudamosi Korupcijos prevencijos įstatymo nuostatomis³⁹, VJA VAT atliko 29 *korupcijos rizikos valdymo vertinimus* ir 4 *korupcijos programų vykdymo vertinimus*.

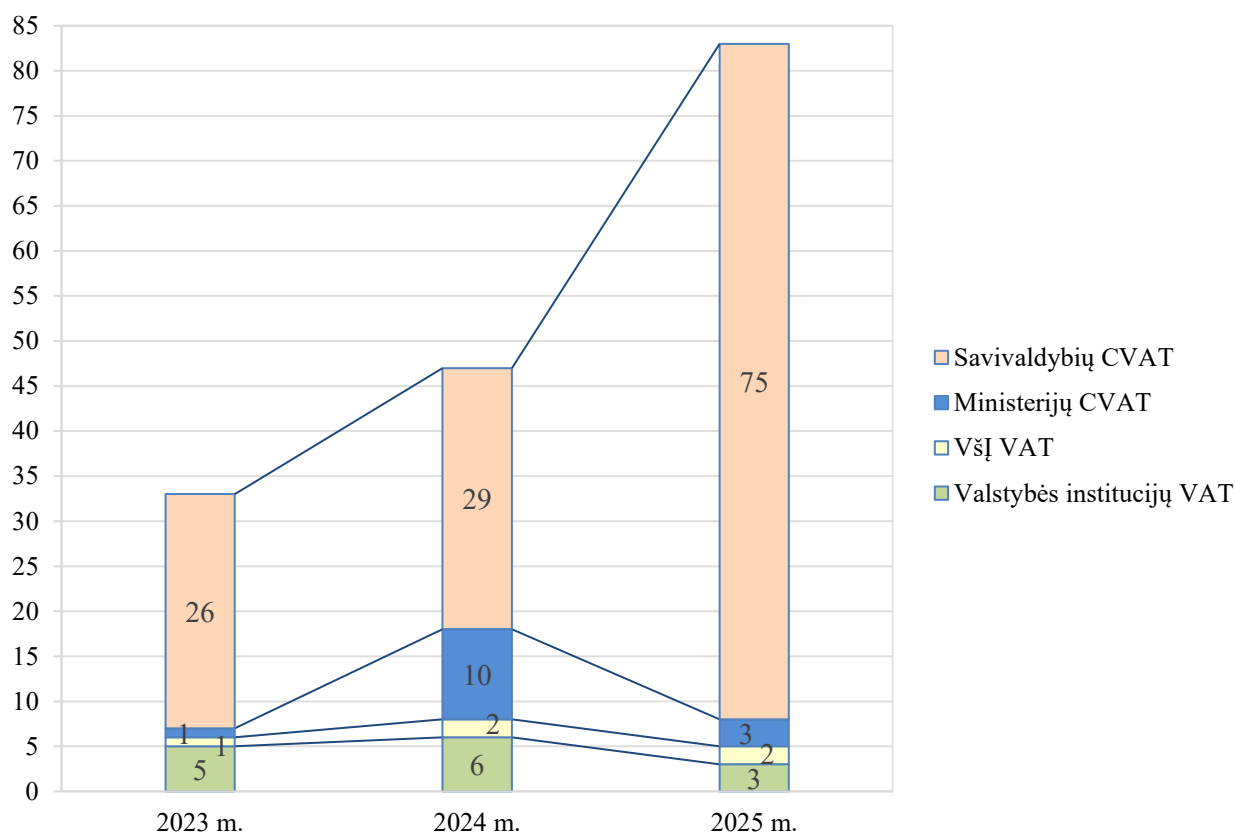
³⁹ Korupcijos prevencijos įstatymo 11 straipsnis.

2025 metais Palangos miesto savivaldybės administracijos CVAS korupcijos rizikos valdymo vertinimą atliko 26 savivaldybės BĮ, Panevėžio rajono savivaldybės administracijos CVAS atsparumo korupcijai vertinimą atliko 16 savivaldybės BĮ, Kauno rajono savivaldybės administracijos CVAS korupcijos rizikos valdymo vertinimą atliko 6 savivaldybės VŠĮ, Šiaulių miesto savivaldybės administracijos CVAS korupcijos rizikos valdymo vertinimą atliko 3 savivaldybės BĮ.

Ekonomikos ir inovacijų bei Susisiekimo ministerijų CVAT, įvertindamos korupcijos rizikos valdymo VJA svarbą, planuodamos CVAT veiklą, atsižvelgia į tai, kad korupcijos rizikos valdymo vertinimas kiekviename audituojamame subjekte būtų atliekamas kartą per 3 metus.

Informacija apie VJA, kuriuose 2023–2025 metais buvo atlikti korupcijos rizikos valdymo ir korupcijos prevencijos programos vykdymo vertinimai, skaičių pavaizduota 11 paveikslėlyje.

11 paveikslėlis. VJA, kuriuose 2023–2025 m. buvo atlikti korupcijos rizikos valdymo ir korupcijos prevencijos programos vykdymo vertinimai, skaičius

VJA VAT, vertindamos korupcijos rizikos valdymą ir korupcijos prevencijos programos vykdymą, 2025 metais atliko vidaus auditus, kurių metu dažniausiai nustatė tokius trūkumus:

- nepaskirti už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą atsakingi asmenys, nenustatytos jų funkcijos, netinkamai parengti jų pareigybių aprašymai;
- neužtikrintas korupcijos rizikų vertinimas ir tinkamas korupcijos prevencijos planavimo dokumentų rengimas;
- nenustatyti galimi rizikos veiksniai konkrečiose veiklos srityse, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireišimo tikimybė;
- korupcijos prevencijos programose nenumatytos būtinos priemonės;
- privalomos korupcijai atsparios aplinkos kūrimo priemonės įgyvendinamos ne visa apimtimi;

- neužtikrinamas rengiamų teisės aktų projektų antikorupcinis vertinimas;
- neparengti antikorupcinio elgesio kodeksas ar taisyklės;
- nepatvirtinti sąrašai pareigybių, dėl kurių prieš skiriant į pareigas teikiamas prašymas Specialiųjų tyrimų tarnybai pateikti informaciją;

- neužtikrinamas korupcijos prevencijos veiklos viešinimas VJA interneto svetainėse ir kt.

Igyvendinant pateiktas rekomendacijas buvo peržiūrėta Antikorupcijos komisijų sudėtis ir jų veiklos reglamentavimas, parengti, patikslinti ir patvirtinti korupcijos prevencijos planavimo dokumentai, nustatytos viešųjų ir privačių interesų konflikto rizikos, atliktas atsparumo korupcijai lygio nustatymas, su korupcijos prevencijos veikla susijusi informacija paskelbta VJA interneto svetainėse, paskirti už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą atsakingi asmenys.

IX SKYRIUS VAT VEIKLOS KOKYBĖS UŽTIKRINIMAS

VJA VAT vadovai, siekdami užtikrinti vidaus audito kokybę, atlieka vidinį VAT veiklos vertinimą, kuris apima *nuolatinę VAT veiklos stebėseną* ir *periodinius VAT veiklos vertinimus*⁴⁰.

VAT vadovas, užtikrindamas nuolatinę VAT veiklos stebėseną, atlieka:

- ❖ vidaus auditorių vidaus audito atlikimo ir pažangos stebėjimo priežiūrą;
- ❖ darbo dokumentų ir vidaus audito ataskaitos projekto peržiūrą;
- ❖ audituojamų subjektų vadovų ir atsakingų už audituotą sritį darbuotojų apklausą⁴¹;
- ❖ vidaus auditorių konsultavimo veiklos užduoties atlikimo priežiūrą ir rengiamų galutinių konsultavimo veiklos dokumentų peržiūrą.

Kadangi 2025 metais 31 VJA VAT (iš jų 18 savivaldybių CVAT) buvo užimta tik viena pareigybė, 12 VJA VAT neužimta vadovo pareigybė, vyko didelė VJA VAT darbuotojų kaita, *neįmanoma tinkamai užtikrinti vidaus audito kokybės* (vidaus auditorių darbo priežiūros, vidaus audito darbo dokumentų ir ataskaitų projektų peržiūros), taip pat *egzistuoja VAT veiklos tęstinumo rizika* (ligos, išėjimo iš darbo ar kitais atvejais). Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, rekomenduojama VJA vadovams įvertinti susidariusią situaciją ir priimti atitinkamus sprendimus dėl tinkamo VAT suformavimo ir veikimo.

Atlikus vidaus auditą vykdoma *audituočių subjektų vadovų ir atsakingų už audituotą sritį darbuotojų apklausa*, skirta susipažinti su audituojamų subjektų nuomone apie VAT veiklą ir atliktą vidaus auditą, taip pat VAT veiklos ir bendradarbiavimo su audituojamais subjektais tobulinimo galimybėms atskleisti. Vadovaujantis Standartais⁴², tai yra viena iš priemonių, padedančių VAT vadovui užtikrinti VAT veiklos kokybę ir nuolatinį jos tobulinimą⁴³. Siekiant Įstatyme nustatyto

⁴⁰ Pavyzdinės VA metodikos 81 punktas.

⁴¹ Pavyzdinės VA metodikos 63 punkte nustatyta tvarka.

⁴² **Standartų 12.1 standartas. Vidaus kokybės vertinimas. Įgyvendinimo aspektai.**

Papildomi dažniausiai naudojami nuolatinės priežiūros mechanizmai yra šie: <...> vidaus audito suinteresuotųjų šalių atsiliepimai apie vidaus audito grupės veiksmingumą ir efektyvumą. Grįžtamasis ryšys gali būti gaunamas iš karto užbaigus užduotį arba periodiškai (pavyzdžiui, kas pusmetį ar kasmet), naudojant apklausos priemones arba rengiant vidaus audito vadovo ir vadovybės diskusijas.

⁴³ **Standartų 12 principas. Gerinti kokybę.**

vidauso audito tikslo⁴⁴ ir VAT veiklos pažangos, audituojamo subjekto grįžtamasis ryšys turėtų būti svarbus. Pažymėtina, kad Pavyzdinėje VA metodikoje nėra nustatyto privalomumo (taip pat ir periodiškumo) rengti apklausos anketas, nenustatoma, kokie klausimai turėtų būti pateikti šiose anketose, nes tai VAT vadovo profesiniai sprendimai. Finansų ministerijos specialistai atnaujino *apklausos dėl atlikto vidauso audito anketos formos pavyzdį*⁴⁵, kuriuo VJA VAT darbuotojai gali naudotis rengdami savo apklausos anketas. Apklausos anketos gali būti viena iš pagalbinių vidauso audito kokybės užtikrinimo priemonių, taikytina siekiant VAT vadovui nustatyti silpnąsias VAT veiklos sritis ir VAT veiklos tobulinimo priemones.

Vertinant audituotų subjektų nuomonę apie 2025 metais atliktus vidauso auditus, apklausos anketose dažniausiai gauti teigiami atsiliepimai apie VAT darbuotojų atliktą darbą ir suteiktas konsultacijas. Audituotų subjektų vadovų aukštas pasitenkinimo atliktais vidauso auditais lygis parodo pasitikėjimą vidauso auditorių kompetencija (pavyzdžiui, audituoti subjektai nurodė, kad jiems patiko, kad buvo atsižvelgta į VJA darbuotojų užimtumą ir iš anksto derinti susitikimai, vyko aiškus ir nuoseklus bendravimas, suteiktos konsultacijos buvo naudingos ir padėjo efektyvinti VJA darbą). Iš audituotų subjektų gauta padėkų už kokybiškai ir profesionaliai atliktą darbą, konstruktyvų bendradarbiavimą ir galimybę informaciją teikti patogesniu ir efektyvesniu būdu naudojant *SharePoint* programą.

Vis dažniau pasitaiko atvejų, kai audituotų subjektų vadovai kreipiasi į VAT prašydami atlikti (ar įtraukti į metinį planą) tam tikros veiklos srities vidauso auditus ar suteikti konsultaciją dėl veiklos, taip išreiškdami pasitikėjimą VAT specialistų kompetencija ir įžvelgdami vidauso audito teikiamą pridėjamąją vertę. Kartu tai padeda laiku nustatyti ir operatyviau spręsti atskirų VJA veiklos sričių problemas, tobulinti VJA valdymą, rizikų valdymą ir vidauso kontrolę.

VAT vadovas atlieka *periodinį VAT veiklos atitikties vidauso auditą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimams* ir *VAT veiklos efektyvumo* (VAT veiklos, gebėjimų ir išteklių) *vertinimą*, siekdamas nustatyti vidauso audito pažangą, VAT veiklos tobulinimo poreikį, VAT veiklos gerinimo priemones ir vidauso auditorių kvalifikacijos tobulinimo kryptis⁴⁶. Finansų ministerijos specialistai, atsižvelgdami į Standartus ir kitus tarptautinės gerosios vidauso audito praktikos dokumentus, 2026 metais parengė atnaujintą rekomendacinį *periodinio VAT veiklos vertinimo klausimyną*⁴⁷ (kuris pakeitė iki tol VAT veikloje naudotą rekomendacinį *VAT veiklos efektyvumo vertinimo* klausimyną), kurį VAT gali naudoti atlikdamos periodinį savo veiklos vertinimą.

VJA VAT siekdamas geresnės vidauso audito kokybės ir efektyvesnės VAT veiklos metinėse VAT veiklos ataskaitose pažymėjo tokias įgyvendinamas VAT veiklos kokybės gerinimo priemones, kuriomis siekiama:

Vidauso audito vadovas yra atsakingas už tai, kad vidauso audito funkcija nuolat siektų tobulėti. Tam reikia sukurti priemones, skirtas vidauso audito užduočių, vidauso auditorių ir vidauso audito funkcijos veiklos rezultatams vertinti. Šios priemonės sudaro pagrindą vertinti pažangą siekiant veiklos tikslų, įskaitant nuolatinį tobulėjimą.

⁴⁴ Vidauso audito tikslas – sistemingai ir visapusiškai vertinant VJA valdymą, rizikos valdymą ir vidauso kontrolę, padėti įgyvendinti VJA veiklos tikslus (Įstatymo 8 straipsnio 1 dalis).

⁴⁵ Prieiga per internetą: <https://finmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/vidauso-kontrolė-ir-vidauso-auditas/vidauso-auditas/pavyzdines-vidauso-audito-dokumentu-formos/>.

⁴⁶ Pavyzdinės VA metodikos 83 punktas.

⁴⁷ Prieiga per internetą: <https://finmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/vidauso-kontrolė-ir-vidauso-auditas/vidauso-auditas/vidauso-audito-klausimynai-ir-kita-metodine-informacija/>.

- atliekant vidaus auditą stengtis minimaliai trukdyti įprastinį audituojamų subjektų darbą, o vidaus audito rezultatus išsamiai aptarti vidaus audito pabaigoje parengus vidaus auditų ataskaitų projektus;
- tobulinti komunikaciją vidaus audito proceso metu, aiškiau pristatyti vidaus audito tikslus ir rekomendacijų naudą, gavus audituojamų subjektų pastabas dėl vidaus audito ataskaitos projekto, jas aptarti gyvų susitikimų metu, laiku užtikrinti grįžtamąjį ryšį bei stiprinti konsultavimo veiklą;
- parengti ir patvirtinti (kartu su VAT vidaus audito metodika) standartizuotas vidaus audito darbo dokumentų, klausimynų, vidaus kontrolės vertinimo išvadų ir kt. formas;
- peržiūrėti ir atnaujinti vidaus audito procedūrų vadovą;
- klasifikuoti (grupuoti, sisteminti) vidaus audito rezultatų duomenis, nustatytus neatitikimus pagal audituotas VJA veiklos sritis ir kategorijas, dažniausiai daromas klaidas ir vidaus audito rekomendacijas.

Ministerijų CVAT išskyrė tokias CVAT veiklos kokybės gerinimo priemones:

- Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos CVAS 2025 metais parengtas ir pradėtas taikyti veikloje naujas LEAN įrankis „Kompetencijų matrica“, rengiamas vidaus audito visumos padengimo žemėlapis ir kt. CVAS savo veikloje naudoja unifikuotas arba standartizuotas vidaus audito darbo dokumentų formas. Visi vidaus audito darbo dokumentai yra el. formato ir archyvuojami VJA dokumentų valdymo sistemoje.
- Susisiekimo ministerijos CVAS pagal metinį planą Dokumentų valdymo bendrojoje informacinėje sistemoje (toliau – DBSIS) kiekvienam vidaus auditoriui sukuriamos užduotys atlikti konkrečius vidaus auditus, visi dokumentai susiejami su užduotimis, taip formuojant elektronines vidaus auditų bylas ir užtikrinant informacijos atsekamumą. Visiškai atsisakyta popierinių dokumentų, vidaus audito dokumentų peržiūra, derinimas ir pasirašymas vyksta DBSIS. Susisiekimo ministerijos CVAS siekia, kad visų audituojamų subjektų vidaus auditai būtų atlikti per 2 metus, t. y. vidaus auditai atlikti Susisiekimo ministerijoje ir visuose jai pavaldžiuose ir (arba) atskaitinguose VJA (viešojo sektoriaus subjektuose).
- Aplinkos ministerijos CVAS siekė toliau gerinti atliekamo vidaus audito kokybę ir stiprinti bendradarbiavimą su audituojamais subjektais, stiprinti konsultavimo veiklą. Siekiant didinti veiklos efektyvumą ir rezultatyvumą Aplinkos ministerijos CVAS veikloje taikomi šie rodikliai: vertinamos dėl pateiktų vidaus auditų rekomendacijų per kalendorinius metus sutaupytos audituojamų subjektų veiklos sąnaudos (suma eurais) (angl. *operating costs*), taip pat vertinama rekomendacijų ir (ar) pasiūlymų optimizuoti audituojamų subjektų veiklos procesus dalis nuo visų teiktų rekomendacijų (procentais).
- Finansų ministerijos CVAS parengtas naujas CVAS veiklos procedūrų vadovas bei standartizuotos vidaus audito dokumentų formos.

Savivaldybių CVAT 2025 metų VAT veiklos ataskaitose dažniausiai nurodė šias veiklos kokybės gerinimo ir efektyvumo didinimo priemones:

- didinti CVAT žmogiškųjų išteklių skaičių (priimant darbuotojus į neužimtas pareigynes, siekiant, kad CVAT dirbtų daugiau kaip vienas darbuotojas);
- sudaryti sąlygas vidaus auditoriams tobulinti kvalifikaciją specifinių žinių (kibernetinio saugumo, dirbtinio intelekto pritaikymo CVAT veikloje ir pan.) srityse;
- tobulinti vidaus audito procedūrų atlikimo, rekomendacijų įgyvendinimo periodinės stebėsenos priemones (automatizuojant procesus, sisteminant informaciją ir pan.);
- užtikrinti tinkamą bendradarbiavimą, dalijimąsi gerąja patirtimi ne tik su kitų savivaldybių vidaus auditoriais, bet ir su kitais audito vykdytojais;

- atlikti specializuotus vidaus auditus, kurie padėtų nustatyti pasikartojančius (sisteminius) trūkumus keliuose savivaldybei pavaldžiuose ir (arba) atskaitinguose VJA, ir prireikus pateikti į sisteminius trūkumus orientuotas rekomendacijas dėl trūkumų pašalinimo;
- vykdyti vidaus audito rezultatų sklaidą – atlikus vidaus auditą apie nustatytus trūkumus, kurie gali pasikartoti ir kituose audituojamuose subjektuose, prevenciškai informuoti ir kitus savivaldybės VJA, kad jie galėtų iš anksto imtis priemonių šiems trūkumams pašalinti ar užkirsti kelią jiems atsirasti;
- stiprinti bendradarbiavimą su audituojamais subjektais ir užtikrinti grįžtamąjį ryšį – inicijuoti susitikimus ar pokalbius su audituotų subjektų vadovais ir atsakingais už audituotą sritį darbuotojais, kurių metu būtų aptariami vidaus audito ataskaitose pateikti pastebėjimai, vidaus kontrolės priemonės ir jų veiksmingumas, pateiktos rekomendacijos ir planuojamos priemonės nustatytiems neatitikimams pašalinti.

X SKYRIUS IŠORINIŲ VJA VAT VEIKLOS VERTINIMŲ REZULTATAI

Atsižvelgiant į *Standartų* nuostatas, *Istatyme*⁴⁸ Finansų ministerijai nustatyta kompetencija – užtikrinti, kad ne rečiau kaip kartą per 5 metus finansų ministro nustatyta tvarka⁴⁹ būtų atliekamas išorinis VJA VAT veiklos vertinimas (toliau šiame skyriuje – išorinis vertinimas).

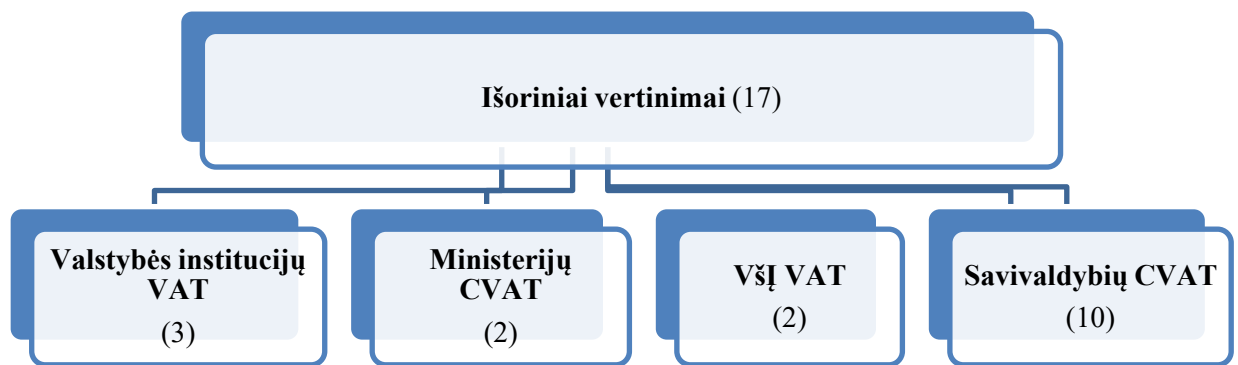
Finansų ministerija 2025 metais inicijavo 3 valstybės institucijų (Nacionalinės teismų administracijos, Vadovybės apsaugos tarnybos ir Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos) VAT, 2 ministerijų (Aplinkos ministerijos ir Vidaus reikalų ministerijos) CVAT, 2 VŠĮ (Vilniaus dailės akademijos ir Lietuvos muzikos ir teatro akademijos) VAT ir 10 savivaldybių (Skuodo, Panevėžio, Ukmergės, Raseinių, Jonavos, Širvintų, Šakių, Plungės, Molėtų ir Klaipėdos rajonų) CVAT išorinių vertinimų atlikimą (žr. 12 pav.). Minėtus išorinius vertinimus atliko Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka pasirinkti paslaugų teikėjai UAB „Apskaitos ir mokesčių konsultacijos“⁵⁰ (ministerijų CVAS ir valstybės institucijų VAT išoriniai vertinimai) ir UAB „Advisense“⁵¹ (savivaldybių CVAT išoriniai vertinimai).

⁴⁸ Įstatymo 3 straipsnio 4 punktą.

⁴⁹ Nustatyta *Išorinio VAT veiklos vertinimo tvarkos apraše*, patvirtintame Lietuvos Respublikos finansų ministro 2019 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1K-402 „Dėl vidaus audito įgyvendinimo“.

⁵⁰ 2022 m. spalio 11 d. išorinio VJA VAT veiklos vertinimo paslaugų sutartis Nr. 14P-77.

⁵¹ 2024 m. kovo 6 d. išorinio savivaldybių CVAT veiklos vertinimo paslaugų sutartis Nr. 14P-24/11.

12 paveikslėlis. 2025 metais atlikti išoriniai vertinimai

Pažymėtina, kad nuo 2021 metų pabaigos iki 2025 metų pabaigos iš viso buvo įvertinta 12 valstybės institucijų VAT, 10 ministerijų CVAT, 9 VšĮ VAT ir 58 savivaldybių CVAT (arba 83 proc. visų VJA VAT) veikla⁵².

Atliktų išorinių vertinimų ataskaitose pateiktos apibendrinančios išvados dėl vertintų VJA VAT veiklos atitikties *Istatymo* ir kitų vidaus auditų reglamentuojančių teisės aktų (įskaitant Etikos principų aprašą) nuostatomis ir VAT veiklos efektyvumo.

Taikytos išorinių vertinimų išvadų kategorijos nurodytos 13 paveikslėlyje.

Pilnai atitinka	• Reiškia, kad VAT veikla visais reikšmingais aspektais atitinka <i>Istatymo</i> ir kitų taikytinų teisės aktų reikalavimus. VAT veikla yra efektyvi ir vykdoma atsižvelgiant į <i>Standartus</i>. Bendra atitiktis nereikalauja visiško ar tobulo atitikimo, idealios situacijos (gali būti nustatyta neatitikimų, kurie neturi reikšmingos įtakos VAT veiklai). Tai reiškia, kad gali būti galimybių tobulėti, tačiau iš esmės nustatyta sėkminga praktika.
Iš dalies atitinka	• Reiškia, kad VAT deda pastangas, kad atitiktų <i>Istatymo</i> ir kitų taikytinų teisės aktų reikalavimus, tačiau VAT nepasiekia kai kurių pagrindinių vidaus auditui keliamų tikslų. Būtina gerinti veiksmingą teisės aktų, reglamentuojančių vidaus auditą, ir gerosios praktikos taikymą. VAT veiklos efektyvumas turėtų būti tobulinamas. Kai kurie trūkumai gali būti nekontroliuojami, atliekant vidaus audito veiklą, ir dėl jų gali būti pateiktos rekomendacijos VJA vadovui.
Neatitinka	• Reiškia, kad VAT nepavyksta įgyvendinti daugelio ar visų <i>Istatymo</i> ir kitų taikytinų teisės aktų reikalavimų. Šie trūkumai turi didelį neigiamą poveikį VAT veiklos efektyvumui ir jos potencialui sukurti pridėtinę vertę organizacijai. Turi būti užtikrinamos deramos pastangos (įskaitant VJA vadovo veiksmus) siekiant VAT veiklos kokybės ir efektyvumo.

13 paveikslėlis. Išorinio vertinimo išvadų kategorijos

2025 metais atliktų išorinių vertinimų metu visų 17 VJA VAT (3 valstybės institucijų VAT, 2 ministerijų CVAT, 2 VšĮ VAT ir 10 savivaldybių CVAT) veikla įvertinta kaip *pilnai atitinkanti*

⁵² 2023 metais baigta įgyvendinti Finansų ministerijos ir UAB „Transcendent Group Baltics“ 2021 m. spalio 26 d. išorinio savivaldybių CVAT veiklos vertinimo paslaugų sutartis Nr. 14P-80, o 2025 metais baigta įgyvendinti Finansų ministerijos ir UAB „Apskaitos ir mokesčių konsultacijos“ 2022 m. spalio 11 d. išorinio VJA VAT veiklos vertinimo paslaugų sutartis Nr. 14P-77.

Istatymo ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių vidaus auditą, (įskaitant Etikos principų aprašą) reikalavimus ir vykdoma atsižvelgiant į *Standartus*.

Pažymėtina, kad nors visų 17 VJA VAT veikla 2025 metais įvertinta kaip *pilnai atitinkanti* reikalavimus, tačiau tik vienos VŠĮ VAT⁵³ ir dviejų savivaldybių CVAT⁵⁴ veikloje nenustatyta jokių neatitikimų ir jų veikla įvertinta kaip pažangi ir efektyvi. Daugumos kitų 2025 metais vertintų VJA VAT veikloje buvo nustatyta neatitikimų, neturinčių reikšmingos įtakos VAT veiklai, ir išorinių vertinimų ataskaitose buvo pateiktos jų veiklos tobulinimo rekomendacijos.

Apibendrinus visų (17 VJA VAT) 2025 metais atliktų išorinių vertinimų rezultatus, dažniausiai pasitaikę pastebėjimai buvo pateikti dėl:

- nevisiškai sukomplektuotos VAT, kai dirba vienas darbuotojas, (pastebėjimas pateiktas 4 VAT);
- neatliktų VAT nuostatų ir (arba) VAT metodikos pakeitimų, atsižvelgiant į Vietos savivaldos įstatymo⁵⁵ pokyčius, (pastebėjimas pateiktas 2 VAT);
- VAT nuostatuose nurodytų veiklos uždavinių ir funkcijų neatitikties vidaus auditą reglamentuojančių teisės aktų nuostatomis ir keliančių riziką dėl VAT veiklos objektyvumo ir nepriklausomumo užtikrinimo (pastebėjimas pateiktas 1 VAT);
- VAT veiklos planavimo:
 - ✓ metiniai planai rengiami neatlikus dokumentuoto VJA rizikos vertinimo (pastebėjimas pateiktas 2 VAT);
 - ✓ keičiant metinius planus nenurodomos šių planų keitimo priežastys (pastebėjimas pateiktas 2 VAT);
- vidaus auditų atlikimo, dokumentavimo ir rezultatų pateikimo:
 - ✓ vidaus auditas planuojamas neatliekant išankstinio rizikos vertinimo (pastebėjimas pateiktas 5 VAT);
 - ✓ VAT atliekamas audituojamų subjektų vidaus kontrolės vertinimas nevisiškai atitinka Pavyzdinės VA metodikos reikalavimus (pastebėjimas pateiktas 5 VAT);
 - ✓ nerengiamas vidaus audito planas⁵⁶ (pastebėjimas pateiktas 2 VAT);
 - ✓ vidaus auditas atliekamas nesilaikant Pavyzdinėje VA metodikoje nustatytų vidaus audito dokumentų bylos sudarymo reikalavimų (pastebėjimas pateiktas 2 VAT);
 - ✓ vidaus auditų rezultatų pateikimas iš dalies neatitinka Pavyzdinės VA metodikos reikalavimų (pastebėjimas pateiktas 1 VAT);
- pažangos stebėjimo atlikimo nevisiškai laikantis Pavyzdinės VA metodikos reikalavimų (pastebėjimas pateiktas 1 VAT).

⁵³ Vilniaus dailės akademijos VAT.

⁵⁴ Raseinių ir Plungės rajonų savivaldybių CVAT.

⁵⁵ 2023 m. balandžio 1 d. įsigaliojusi įstatymo redakcija (merui priskirta kompetencija vidaus audito srityje).

⁵⁶ Pagal išorinio vertinimo metu galiojusią Pavyzdinės VA metodikos redakciją (patvirtintą finansų ministro 2023 m. gruodžio 15 d. įsakymu Nr. 1K-405 „Dėl finansų ministro 2019 m. gruodžio 23 d. įsakymo Nr. 1K-402 „Dėl vidaus audito įgyvendinimo“ pakeitimo“) vidaus audito planas turėjo būti rengiamas.

Atkreiptinas dėmesys, kad vienas iš nurodytų VAT veiklos trūkumų dėl nevisiškai sukomplektuotos VAT nepriklauso nuo VAT vadovų sprendimų ar vidaus audito veiklos. Todėl šiais atvejais VAT veiklos trūkumams ištaisyti ir VAT veiklai tobulinti yra būtinas aktyvus VJA vadovų įsitraukimas priimant reikalingus sprendimus. 2025 metais išorinio vertinimo ataskaitose 4 VJA vadovams⁵⁷ pateiktos rekomendacijos dėl tinkamo VAT sukomplektavimo (t. y. užtikrinant, kad VAT dirbtų bent 2 darbuotojai).

Apibendrinant visų (17 VJA VAT) 2025 metais atliktų išorinių vertinimų rezultatus, nustatyti šie pažangos ir gerosios praktikos, taikomos VAT veikloje, pavyzdžiai:

- Atliekami vidaus auditai, apimantys keleto savivaldybėje veikiančių ir vienodas ar panašias funkcijas atliekančių VJA veiklą, siekiant atskleisti sisteminės problemas savivaldybės mastu ir prireikus inicijuoti sisteminius pokyčius (pavyzdžiui, savivaldybės kultūros centrų, atsakingų už savivaldybės gyventojų turiningo laisvalaikio užtikrinimo, bendruomeniškumo ir veiklumo skatinimo programos vykdymą, vidaus auditas, leidimų išdavimo seniūnijose vertinimo vidaus auditas), arba atliekami visiems savivaldybės VJA būdingos veiklos vidaus auditai (pavyzdžiui, savivaldybės BĮ viešųjų pirkimų valdymo, tarnybinių lengvųjų automobilių naudojimo vidaus auditai).
- Informacinių sistemų naudojimas vidaus auditams atlikti ir dokumentams valdyti (visi VAT vidaus auditų dokumentai rengiami elektroniniu formatu ir saugomi VJA dokumentų valdymo informacinėje sistemoje).
- VAT sukurta vidinė informacinės sistemos platforma, kurioje prieinama vidaus auditoriams aktuali informacija. Efektyvesniam ir greitesniam VAT veiklos planavimui ir darbų paskirstymui naudojama šioje platformoje kaupiama informacija apie vidaus auditorių atostogas, mokymus, nedarbingumą ir kt.
- Vidaus audito rezultatų sklaida ir VAT veiklos viešinimas organizuojamų susitikimų su VJA vadovais metu: pristatoma informacija apie vidaus auditų metu nustatytus dažniausiai pasikartojančius trūkumus, klaidas ir neatitikimus bei pateiktas rekomendacijas VJA vidaus kontrolės ir rizikų valdymo srityse.
- Atliekant veiklos (proceso) organizavimo, vykdymo ir vidaus kontrolės vertinimo vidaus auditus, VAT audituojamu klausimu stengiasi surinkti ne tik informaciją apie kitų VJA taikomas gerąsias praktikas ir ją pasidalyti su audituojamais subjektais, bet prireikus kreipiasi į tarptautines institucijas, siekdama išsiaiškinti, kaip audituojama veikla (procesas) organizuojama kitose analogiškose Europos Sąjungos valstybių narių institucijose. Gauta informacija apie gerąją kitų šalių praktiką dalijamasi su audituojamu subjektu. Atliekant vidaus auditus, visada įvertinamas poreikis kreiptis į Europos Sąjungos valstybių narių institucijas dėl informacijos audituojama tema gavimo ir numatoma tokio prašymo pridėtinė vertė vidaus auditui.
- VAT kuriamai pridėtinei vertei įvertinti naudojami metiniai VAT veiklos poveikio rodikliai: a) apskaičiuojamos įgyvendinant vidaus auditų metu VAT pateiktas rekomendacijas per kalendorinius metus sutaupytos audituojamų subjektų veiklos sąnaudos (suma eurais); b)

⁵⁷ Skuodo, Jonavos, Širvintų ir Molėtų rajonų savivaldybių vadovams.

apskaičiuojama rekomendacijų ir (ar) pasiūlymų optimizuoti audituojamų subjektų veiklos procesus dalis nuo visų VAT pateiktų rekomendacijų (procentais).

- Naujiems VAT darbuotojams taikoma adaptacijos programa, skiriamas mentorius, kuris padeda darbuotojui greičiau suprasti darbo specifiką, konsultuoja vidaus audito atlikimo ir organizaciniais klausimais.
- Naudojamas automatizuotas VAT pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo stebėsenos procesas (naudojantis „Outlook“ sistemos funkcijomis).
- VAT rengia vidinius mokymus ir (ar) pranešimus VJA darbuotojams vidaus kontrolės sistemos, rizikos veiksnių valdymo klausimais. VJA padalinių vadovai ir darbuotojai informuojami apie galimybę nedelsiant VAT pranešti apie pastebėtas veiklos rizikas ar jų pokyčius, taip pat apie galimybę neformaliai konsultuotis vidaus kontrolės sistemos kūrimo ir stiprinimo klausimais.

XI SKYRIUS VAT VEIKLOS TOBULINIMO REKOMENDACIJOS

Siekdami, kad VAT, sistemingai ir visapusiškai vertindamos VJA valdymą, rizikos valdymą ir vidaus kontrolę, padėtų įgyvendinti VJA veiklos tikslus ir kurtų kuo didesnę pridėjamąją vertę ne tik pačiam VJA, bet ir VJA pavaldiems ir (arba) atskaitingiems VJA bei skatintų jų pažangą, **VJA vadovams rekomenduojame:**

1. Atsižvelgiant į tai, kad 2025 metais iš 107 VJA įsteigtų VAT 5 VAT nevykdė veiklos, nes neturėjo priimtų darbuotojų, o 31 VJA VAT faktiškai buvo užimta tik viena pareigybė (vadovo arba vyriausiojo specialisto, kuriam laikinai pavesta atlikti vadovo funkcijas), dėl ko neįmanoma užtikrinti VAT veiklos tęstinumo ir atliekamo vidaus audito kokybės, be to, iš 349 VJA VAT patvirtintų pareigybių buvo užimta tik 251,75 (arba 72 proc.) pareigybės, vadovaujantis Įstatymo nuostatomis⁵⁸, pagal galimybes *priimti reikalingus sprendimus dėl tinkamo VAT suformavimo* (siekiant, kad VAT dirbtų bent 2 darbuotojai) ir *užtikrinti VAT veikimą*.

2. Vadovaujantis Įstatymo nuostatomis⁵⁹ ir tarptautine gerąja vidaus audito praktika (Standartais), kuri akcentuoja būtinybę vidaus auditoriui nuolat tobulinti profesinę kompetenciją, reikalingą jo pareigoms atlikti (kai vykdoma tyrimo, vertinimo (užtikrinimo) ir konsultavimo veikla), *sudaryti sąlygas VAT darbuotojams tobulinti kvalifikaciją*, pagal VJA galimybes *skirti tam reikalingus asignavimus*, VAT vadovo siūlymu⁶⁰ *prireikus leisti pasitelkti specifinių sričių specialistus (ekspertus) atliekant specifinių sričių* (pavyzdžiui, kibernetinio saugumo, asmens duomenų apsaugos ir kt.) *vidaus auditus*.

3. Įvertinant tai, kad VJA laiku neįgyvendintų vidaus audito rekomendacijų skaičius 2025 metų pabaigoje sudarė 22,8 proc. visų įgyvendinamų rekomendacijų (iš jų 6,25 proc. vėluojama įgyvendinti ilgiau kaip vienus metus), *stiprinti rekomendacijų įgyvendinimo priežiūrą ir kontrolę bei didinti šio proceso efektyvumą*, pasitelkiant turimas informacines technologijas ir reguliariai stebint rekomendacijų vykdymo pažangą.

⁵⁸ Įstatymo 13 straipsnio 1 punktas.

⁵⁹ Įstatymo 11 straipsnio 2 dalies 9 punktas ir 12 straipsnio 2 dalies 6 punktas.

⁶⁰ Įstatymo 11 straipsnio 2 dalies 10 punktas.

Siekdami padėti VJA VAT tinkamai įgyvendinti teisės aktuose nustatytus reikalavimus, remdamiesi Finansų ministerijai 2025 metų VJA VAT veiklos ataskaitose pateiktų duomenų analizės išvadomis, įvertindami išorinių VJA VAT veiklos vertinimų rezultatus, taip pat atsižvelgdami į tarptautinę gerąją vidaus audito praktiką, **VJA VAT vadovams rekomenduojame:**

1. Įvertinant tai, kad konsultavimo veiklai 2025 metais VJA VAT skyrė tik apie 3,5 proc. viso darbo laiko, o pagal tarptautinę gerąją vidaus audito praktiką (Standartus) konsultavimo veikla laikoma pažangia vidaus audito veikla, kuria siekiama konsultuojamiems asmenims padėti gerinti VJA valdymo, jo rizikos valdymo ir vidaus kontrolės procesus, be to, naujoje Pavyzdinės VA metodikos redakcijoje numatytos įvairesnės konsultavimo veiklos formos⁶¹, *VAT veikloje daugiau dėmesio skirti konsultavimo veiklai*, kurią atlikus (nepriklausomai nuo konsultavimo veiklos užduočiai vykdyti skirto laiko) *parengti atitinkamus galutinius konsultavimo veiklos dokumentus*⁶².

2. Atsižvelgiant į apibendrintus 2025 metų VJA VAT veiklos analizės rezultatus, *siekti didinti VAT veiklos efektyvumą ir rezultatyvumą:*

- ✓ planuojant VJA pavaldžių arba VJA VAT priskirtų audituoti VJA vidaus auditus ir siekiant nustatyti sisteminius (dažniausiai pasikartojančius) trūkumus, *orientuotis į specializuotų ir kompleksinių vidaus auditų atlikimą;*

- ✓ planavimo procese atliekant rizikos vertinimą ir nustatant rizikingas VJA veiklos sritis papildomai *atsižvelgti į informaciją, gautą iš išorės ir trečiųjų asmenų;*

- ✓ planuojant atlikti specifinių sričių vidaus auditus prireikus *siūlyti VJA vadovui pasitelkti atitinkamų sričių specialistus (ekspertus);*

- ✓ planuojant vidaus auditą *atlikti išankstinę rizikos vertinimą* (siekiant įsitikinti, ar nuo to laiko, kai vidaus auditas buvo įtrauktas į metinį planą, nepasireiškė kita svarbi rizika, kuri turėtų įtakos vidaus audito tikslams ir apimčiai)⁶³;

- ✓ vidaus audito ataskaitose *pateikti įrodymais grįstus pastebėjimus, konstruktyvias, į VJA veiklos tobulinimą orientuotas ir realiai įgyvendinamas rekomendacijas;*

- ✓ VAT veikloje *naudoti pažangias technologijas ir priemones* (vidaus audito ataskaitai, jos santraukai, darbo dokumentams rengti, sisteminti, pažangos stebėjimui atlikti ir pan.).

3. Remiantis išorinių VJA VAT veiklos vertinimų rezultatais, kurie parodo, kad nors VJA VAT vidaus audito ataskaitose ir pateikia vidaus kontrolės įvertinimą⁶⁴, tačiau jis dažnai būna neišsamus (neįvertinti visi 5 vidaus kontrolės elementai⁶⁵), neaprašytas vidaus audito darbo dokumentuose, *tobulinti vidaus kontrolės vertinimo vidaus auditų metu atlikimą ir jo dokumentavimą.*

4. Atsižvelgiant į tai, kad 2025 metais, palyginti su 2024 metų duomenimis, VJA VAT vienam darbuotojui tekęs laikas kvalifikacijai tobulinti sutrumpėjo (nuo 7,5 iki 5,7 darbo dienos), o vienas iš vidaus auditorių profesinės etikos principų – profesinės kompetencijos⁶⁶ – įpareigoja vidaus auditorius nuolat tobulinti savo kompetenciją ir profesinę kvalifikaciją, gilinti žinias ir siekti kompetentingo vidaus auditoriaus reputacijos, *planuojant VAT veiklą ir rengiant VAT darbuotojų kompetencijų tobulinimo planus, įtraukti mokymus aktualiomis VAT veiklos temomis* (kibernetinio saugumo, etikos, pažangių technologijų ir priemonių taikymo vidaus auditoriaus darbe ir kt.), taip pat

⁶¹ Pavyzdinės VA metodikos 70 punktas.

⁶² Pavyzdinės VA metodikos 76 punktas.

⁶³ Pavyzdinės VA metodikos 22 punktas.

⁶⁴ Vidaus kontrolė gali būti įvertinama labai gerai, gerai, patenkinamai ir silpnai (Pavyzdinės VA metodikos 35 punktas).

⁶⁵ Įstatymo 6 straipsnis.

⁶⁶ Etikos principų aprašo 2.3 papunktis.

*siekti, kad kiekvienas VAT darbuotojas dalyvautų mokymuose bent 40 akad. valandų (arba 5 darbo dienas) per metus*⁶⁷.

5. Siekiant efektyvesnio VAT vykdomo pažangos stebėjimo ir VJA pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo laiku, VAT vadovams *periodiškai* (bent kartą per ketvirtį) *informuoti audituojamo subjekto ir (arba) VJA, kuriam jis yra pavaldus ir (arba) atskaitingas, vadovą apie vėluojamas įgyvendinti rekomendacijas*, taip pat prireikus atlikti atskirą vėluojamų įgyvendinti rekomendacijų (nuo kurių įgyvendinimo termino pabaigos praėjo vieni metai ir daugiau) pažangos stebėjimo vidaus auditą.

Papildomai siūlome VJA VAT vadovams savo padalinių veikloje pagal galimybes taikyti ir kitus Apžvalgoje pateiktus VJA VAT pažangos ir gerosios praktikos pavyzdžius, naudotis Finansų ministerijos specialistų parengtais klausimynais, metodinėmis rekomendacijomis ir pavyzdinėmis vidaus audito dokumentų formomis bei atsižvelgti į kitą tarptautinę gerąją vidaus audito praktiką⁶⁸.

⁶⁷ Pagal tarptautinės gerosios vidaus audito profesinės praktikos nuostatus (Standartus), minimalus *rekomenduojamas kiekvieno vidaus auditoriaus mokymų valandų skaičius per metus turėtų būti 40 akad. valandų* (arba 5 darbo dienos), kaip atitinkantis daugelį profesinio sertifikavimo reikalavimų.

⁶⁸ Vidaus auditorių instituto parengtų Standartų reikalavimus ir jų įgyvendinimo aspektus, efektyvios vidaus audito veiklos organizavimo viešajame sektoriuje praktinius patarimus, atskirų vidaus audito sričių teminius reikalavimus ir jų naudotojų vadovus ir kitus tarptautinės vidaus audito gerosios praktikos dokumentus.